

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Název tématu: **Metodika vyšetřování násilných trestných činů**

zpracovala: Kateřina Vetýšková

Plzeň 2013

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Název tématu: **Metodika vyšetřování násilných trestných činů**

Zadávací katedra: **Katedra trestního práva**

Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**

Studijní obor: **Právo**

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. František Vavera, Ph. D.**

Katedra trestního práva

Zpracovala: **Kateřina Vetýšková**

Plzeň 2013

Prohlášení

„ Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně a, že jsem vyznačila prameny z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

Plzeň, březen 2013

podpis autora práce

Poděkování

Děkuji JUDr. Františku Vaverovi, Ph.D. za cenné rady, podněty a připomínky při zpracování této diplomové práce.

Plzeň, březen 2013

podpis autora práce

Obsah

1. Úvod	1
2. Historie násilných trestných činů	4
2.1 Historie násilných trestných činů obecně	4
2.2 Vývoj trestného činu vraždy.....	6
3. Násilné trestné činy	9
3.1 Vražda	9
3.2 Vražda novorozeného dítěte matkou	12
3.3 Zabití	12
3.4 Usmrcení z nedbalosti	15
3.5 Loupež.....	17
3.6 Ublížení na zdraví	18
3.7 Rvačka.....	20
3.8 Násilí proti úřední osobě a orgánu veřejné moci.....	20
3.9 Znásilnění	22
4. Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů	24
4.1 Metodika vyšetřování trestného činu vraždy.....	24
4.1.1 Kriminální situace při vraždě	25
4.1.2 Kriminologická charakteristika vraždy	25
4.1.3 Typické stopy vražd	29
4.1.4 Typické vyšetřovací situace	31
4.1.5 Zvláštnosti vyšetřování vražd.....	33
4.1.6 Zapojení veřejnosti do vyšetřování vraždy.....	35
4.2 Metodika vyšetřování trestného činu loupeže	35
4.2.1 Kriminální situace v případě loupeže	36
4.2.2 Kriminologická charakteristika loupeže	37
4.2.3 Typické stopy loupeže.....	41

4.2.4	Typické vyšetřovací situace u loupeže	42
4.2.5	Zvláštnosti vyšetřování loupeží	43
4.2.6	Zapojení veřejnosti do vyšetřování loupeže	44
4.3	Metodika vyšetřování znásilnění	44
4.3.1	Kriminální situace při znásilnění	45
4.3.2	Kriminalistická charakteristika znásilnění	46
4.3.3	Typické stopy znásilnění	50
4.3.4	Typické vyšetřovací situace při znásilnění	50
4.3.5	Zvláštnosti vyšetřování znásilnění	51
4.3.6	Zapojení veřejnosti do vyšetřování znásilnění	53
4.4	Metodika vyšetřování násilných trestných činů	53
5.	Judikatura	56
5.1	Judikát k trestnému činu vraždy	56
5.2	Judikát k trestnému činu loupeže	57
5.3	Judikát k trestnému činu znásilnění	58
6.	Závěr	61
7.	Seznam použité literatury:	64
	Bibliografické zdroje:	64
	Internetové zdroje:	65
	Právní předpisy:	66
	Judikatura:	66
	Příloha č. 1 krevní stopa na místě činu	68
	Příloha č. 2 vyšetřování na místě činu vraždy	69
	Resumé:	70
	Resumé in english:	71

1. Úvod

Tématem mojí diplomové práce je „*Metodika vyšetřování násilných trestných činů*.“ Toto téma jsem si zvolila především proto, že násilná kriminalita představuje nejzávažnější formu společností kriminalizovaného chování a jedná se z mého pohledu o aktuální téma, které mě zaujalo. Z tohoto důvodu je ze společenského hlediska velmi důležité tento typ kriminality odhalovat a následně postihovat. Právě k odhalení pachatelů násilné kriminality, jejich usvědčení a objasnění způsobu spáchání násilného trestného činu nám napomáhají postupy metodiky vyšetřování násilných trestných činů.

Vzhledem k závažnosti a nebezpečnosti násilné kriminality je přitom potřeba, aby tato metodika byla co nejlépe propracovaná a co nejefektivnější, aby bylo možné objasnit co nejvíce násilných trestných činů a dopadnout a postihnout co nejvíce jejich pachatelů, neboť právě pachatelé násilné kriminality jsou obvykle pro jednotlivce i společnost významnou hrozbou.

Násilí a násilná kriminalita byly, jsou a patrně vždy budou nedílnou součástí lidské společnosti, neboť násilí je staré prakticky jako lidstvo samo. Také v dnešní společnosti představuje násilí závažnou otázku, protože násilí páchané na lidech se stupňuje, brutalita násilí stoupá a často mají pachatelé tohoto typu násilí k dispozici efektivnější prostředky, kterým mohou násilí snáze spáchat a umocnit jeho následky. Takovými prostředky jsou například nejrůznější formy zbraní. Je také skutečností, že lidské životy, které jsou nejvyšší hodnotou, bývají často ohrožovány pro zanedbatelný majtkový prospěch, agresivita pachatelů navíc stoupá již v dětském věku.

Cílem této diplomové práce je tedy především analyzovat metodiku vyšetřování násilných trestných činů a její jednotlivé postupy, které vedou k odhalování násilných trestných činů a následně k jejich vyšetřování. V této diplomové práci bych si chtěla odpovědět na výzkumnou otázku, která zní „*Je metodika vyšetřování násilných trestných činů v České republice efektivní?*“

V první kapitole této diplomové práce se zaměřím na historický vývoj násilných trestných činů, přičemž tato kapitola bude zaměřena na násilné trestné činy obecně jako

na celek a dále na vybrané násilné trestné činy. Následující kapitola se pak zaměří na výčet a charakteristiku násilných trestných činů z hlediska platné a účinné právní úpravy trestního práva hmotného. Tyto trestné činy tak zde budou charakterizovány zejména z pohledu jejich skutkové podstaty a jejího objektu, objektivní stránky, subjektu a subjektivní stránky a rovněž bude pojednáno o hmotném předmětu útoku, pokud je znakem dané skutkové podstaty.

Další kapitola se zaměří právě na metodiku vyšetřování jednotlivých druhů násilných trestných činů. Tuto kapitolu považuji za stěžejní kapitolu této práce, tudíž bude zabírat významnou část této diplomové práce. O metodice vyšetřování násilných trestných činů bude také pojednáno poměrně podrobně, neboť bude popsána kriminalistická charakteristika každého trestného činu, trestněprávní charakteristika trestného činu, kriminální situace, typické způsoby spáchání násilných trestných činů, charakteristické znaky pachatele a rovněž oběti, dále se zaměřím také na motiv násilného trestného činu, typické stopy násilných trestných činů, typické vyšetřovací situace, zvláštnosti vyšetřování tohoto typu trestných činů a rovněž se zaměřím na otázku zapojení veřejnosti do vyšetřování.

Další kapitola bude pak věnována případovým studiím, které budou vycházet z judikatury vztahující se k některým násilným trestným činům, přičemž v této kapitole se na příkladech z praxe, které se staly, pokusím aplikovat teoretické poznatky této diplomové práce.

Pro účely vymezení, co se rozumí násilným trestným činem je nutné uvést, že Česká republika nemá ve svém právním řádu výslovně zakotvenou definici nebo taxativní výčet násilných trestných činů, z tohoto důvodu budu tedy vycházet z policejních statistik, které mezi násilné trestné činy řadí trestný čin vraždy, usmrcení lidského plodu, zabití, usmrcení z nedbalosti, opuštění dítěte, únosu, loupeže, násilí proti úřední osobě a orgánu veřejné moci, ublížení na zdraví, rvačky, násilí a vyhrožování proti skupině obyvatel, braní rukojmí, nebezpečné vyhrožování, nebezpečné pronásledování, vydírání, omezení nebo zbavení osobní svobody, porušování domovní svobody. Do této kategorie patří také trestné činy jako neoprávněný zásah do práva k domu nebo bytu, týrání svěřené osoby, týrání osoby žijící ve společném obydlí, omezování svobody vyznání, útisk, porušování svobody

shromažďování a vyznání, nicméně policejní statistika hovoří i o ostatních násilných trestných činech.¹

Před tím než jsem začala zpracovávat svoji diplomovou práci, jsem provedla rešerši relevantní literatury. V této diplomové práci budu vycházet především z odborných bibliografických zdrojů, mezi nimiž jako nejdůležitější zmiňuji například knihu Viktora Porady nazvanou *Kriminalistická metodika vyšetřování*, která se vztahuje přímo k tématu mé diplomové práce. Dalším důležitým zdrojem pro moji práci bude *Kriminalistika* od autorů Jana Musila, Zdeňka Konráda a Jaroslava Suchánka. Co se týká trestněprávní charakteristiky jednotlivých násilných trestných činů, stěžejním zdrojem bude učebnice *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část* od Jiřího Jelínka, která je podle mého názoru poměrně podrobná. Informace budou dále doplněny také komentářem k trestnímu zákoníku od Pavla Šámala a celou řadou dalších bibliografických zdrojů. Tyto zdroje pak budou doplněny zejména judikaturou, někdy také policejními statistikami popř. odbornými internetovými zdroji. Práce bude zpracována především za použití metody analýzy a syntézy.

¹ Statistické přehledy kriminality za rok 2012. *Policie ČR* [online]. [cit. 2013-0-31]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2012.aspx>.

2. Historie násilných trestných činů

V této kapitole se zaměřím na vývoj násilných činů v období novověku, tedy zhruba od 17. Století, přičemž nejprve pojednám obecně o vývoji násilné kriminality a následně se zaměřím na historický vývoj vybraného násilného trestného činu, kterým je trestný čin vraždy. V této kapitole bude o vývoji násilných trestných činů pojednáno jen obecně a tento výklad bude doplněn pouze o vývoj jednoho násilného trestného činu, neboť otázky vývoje jsou spíše takovým úvodem do tématu, neměly by tedy v mé diplomové práci zabírat příliš mnoho prostoru.

2.1 Historie násilných trestných činů obecně

Ačkoli se to může jevit jako zvláštní člověk se od začátku 17. do počátku 21. století příliš nezměnil, a tak se příliš nezměnilo ani spektrum trestných činů a sporů. V 17. století či ještě později v novověku se dokonce se mezi nepochybně závažnými trestnými činy našly i takové delikty, které by dnes za delikty nebyly vůbec považovány. Společnost raného novověku, zejména společnost neurozených lidí, vynikala značným konfliktním potenciálem.²

Tehdejší muži, ale leckdy i tehdejší ženy měli totiž dost jasnou představu o roli cti ve svém životě, přičemž být čestným mužem či počestnou ženou bylo tehdejší společností vyžadováno jako nezbytná nutnost. V důsledku toho si každý člověk v tehdejší době svoji čest velmi chránil. S tím souvisí i skutečnost, že k urážce na osobní cti určitého člověka, mohlo dojít velmi snadno. V této době, ale útočník i oběť věděli, kam až může útok zajít, a řešení takového sporu rozhodně nemělo končit fyzickou likvidací některého z nich. Kam až mohou při řešení sporu o osobní čest či i v jiných situacích zajít věděli jak aktéři útoku, tak rovněž i ti kteří se těmito útoky zabývali. V tehdejší době šlo také spíše o to ukázat útočnickovi sílu a schopnost ubránit si svoje místo ve společnosti.³

Stejně jako v dnešní době existovali dříve i těžké hrdelní zločiny, mezi které mezi násilnými trestnými činy patřily především vraždy. Nejběžnějšími trestnými činy

² ČECHURA, J. *Kriminalita a každodennost v raném novověku*, 2008, Praha: Agro, s. 15.

³ ČECHURA, J. *Kriminalita a každodennost v raném novověku*, 2008, Praha: Agro, s. 15.

však byla spíše drobná kriminalita, jednalo se například o činy jako právě zhanobení cti, krádeže, sexuální delikty, delikty proti vrchnosti, delikty proti zdraví apod. Patrně nejrozšířenějším těžkým násilným zločinem bylo zabití novorozence, mezi těžké zločiny bylo také zařazeno vyloupení kostelů. V tomto období také byly násilné činy obvykle velmi krutě trestány.⁴

Po vzniku první republiky a založení četnictva se násilná kriminalita řadí mezi chování, které začíná ukazovat, to jak je schopen státní aparát účinně zakročovat proti a hájit bezpečí a osobní svobodu svých obyvatel. Stále více lidí se stěhuje do měst, a společnost přijímá hodnoty střední vrstvy. Zločinci jsou opovrhovanou složkou společnosti, které je potřeba se vyhýbat. Po 2. světové válce se násilná kriminalita snížila, protože rozsah násilí a strach z války překročili v celém světě určitou míru. Po roce 1948 do popředí vystupují jiné protiprávní skutky, jako jsou skutky proti socialistické republice a jejímu státnímu zřízení.⁵

Lidé neochotní se přizpůsobit komunistickému režimu byli v 50. letech 20. století často odstraňováni soudními (politicky motivovanými) procesy. V období socialismu byla v naší republice kriminalita nižší, než je tomu v současnosti, protože život každého občana byl prakticky neustále pod maximálním dohledem. Občané měli povinnost pracovat, povinnost hlásit změnu pobytu, o jejich aktivitu se zajímala monopolní politická strana, se kterou spolupracovala tajná i veřejná bezpečnost. O kriminalitě se v tomto období také příliš nemluvalo a média byla kontrolována ze strany veřejné moci. O vyjádření autorit prakticky nebylo možné pochybovat.⁶

Po roce 1989 doznala kriminalita v bývalém Československu významných změn, neboť získala zcela nový charakter, který byl odlišný od kriminality v předcházejícím období. Obecná kriminalita vzrostla nejen v důsledku amnestie prezidenta republiky, ale zejména v důsledku diskreditace policie. Stalo se tak bez ohledu na to, zda jednotlivé policejní složky byly, či nebyly zapojeny do mocenského boje komunistů. Občanská demokratická strana jako vedoucí demokratická síla u nás

⁴ ČECHURA, J. *Kriminalita a každodennost v raném novověku*, 2008, Praha: Agro, s. 15.

⁵ Důvodová zpráva k trestnímu zákoníku. [online]. [cit. 2013-01-23]. Dostupné z: <http://trestnazakonik.cz/navrh/duvodova-zprava.html>.

⁶ NEČADA, V. *Přehled novel trestních kodexů v období od listopadu 1989 do konce roku 1999*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2000 [online]. 2000 [cit. 2013-01-23]. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/251.pdf>.

v tehdejší době prosazovala liberální politiku, což v 90. letech 20. století pro mnoho lidí prakticky znamenalo, že si mohli dělat, co chtěli, aniž by se museli starat, zda jsou jejich činy ještě v rámci zákonných norem. V tomto období také došlo k prudkému nárůstu kriminality, takže kriminalita byla srovnatelná se západoevropskými zeměmi a naopak počet objasněných trestných činů významně poklesl.⁷

Po rozdělení republiky, ke kterému došlo v roce 1993, se tento jev paradoxně stabilizoval. Kriminalita, drogy a organizované zločinecké skupiny se stali prakticky každodenním tématem ve sdělovacích prostředcích. V tomto období se také objevili nové trestné činy v souvislosti s rychlým technickým rozvojem.⁸ Mezi takové trestné činy patřila například počítačová kriminalita, přičemž rozvoj technologií a usnadnění komunikace také vedli k tomu, že celou řadu násilných trestných činů je v současné době možné zorganizovat prostřednictvím počítačů či jiných komunikačních prostředků, které jejich pachatelům poskytují dostatečnou anonymitu a tím i pocit beztrestnosti. Mezi nové trestné činy patří také ty činy, které byly v minulosti společností přehlíženy či tolerovány např. nebezpečné pronásledování, domácí násilí, šikana.⁹

2.2 Vývoj trestného činu vraždy

Jako konkrétní násilný trestný čin, na jehož vývoj se v této kapitole zaměřím, jsem si zvolila trestný čin vraždy, protože se jedná o nejzávažnější násilný trestný čin. Trestný čin vraždy je rovněž jedním z trestných činů, který zná lidstvo od nepaměti. Tuto skutečnost dokládá rovněž fakt, že nejstarší zmínky o trestném činu vraždy jsou známy již z doby starověku, konkrétně z Mezopotámie, z Chammurapiho zákoníku. V tomto zákoníku, který se vyznačoval přísnými tresty, bylo možné uložit za vraždu

⁷ NEČADA, V. *Přehled novel trestních kodexů v období od listopadu 1989 do konce roku 1999*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2000 [online]. 2000 [cit. 2013-01-23]. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/251.pdf>.

⁸ NEČADA, V. *Přehled novel trestních kodexů v období od listopadu 1989 do konce roku 1999*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2000 [online]. 2000 [cit. 2013-01-23]. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/251.pdf>.

⁹ Důvodová zpráva k trestnímu zákoníku. [online]. [cit. 2013-01-23]. Dostupné z: <http://trestnizakonik.cz/navrh/duvodova-zprava.html>.

trest smrti, nicméně trest smrti bylo možné uložit i za méně závažné trestné činy jako např. za další násilný trestný čin, kterým je únos, nebo třeba i za krádež.¹⁰

V římském právu pak z hlediska právní úpravy vraždy byla důležitá především Justinianova Digesta, vyhlášená roku 533 n. l. V římském právu se násilí proti osobě, včetně vraždy, považovalo stále za soukromou záležitost a zákon pouze zajišťoval reparaci pro poškozenou stranu. Buďto finanční náhradu, nebo pokud nebylo možné dosáhnout dohody, přicházelo na řadu tzv. talio, což byla státem podporovaná soukromá odplata.¹¹

Nyní se však zaměříme na vývoj trestného činu vraždy v novověku. V 17. století byl panovníkem Ferdinandem I. vyhlášen nový trestní zákon nazvaný Constitutio Criminalis Ferdinanda. Na počátku 18. století byl pak přijatý Constitutio Criminalis Josephina a později, v rámci tereziánských reforem, Constitutio Criminalis Theresiana. V tomto období je důraz kladen převážně na korunu důkazů, kterou byla tortura tedy mučení za účelem doznání. Zásadní zlom pak nastal v roce 1787, kdy došlo k vydání Všeobecného zákoníku o zločinech a trestech Josefem II., kdy trest měl již plnit také převýchovnou funkci. Vražda se v toto období již členila na loupežnou a úkladnou. Přínosem tohoto zákoníku, který lze rovněž aplikovat i do oblasti násilných trestných činů obecně, byla i právní úprava nutné obrany a překročení jejích mezí.¹²

Na počátku 19. století byl vydán Zákoník o zločinech a těžkých policejních přestupcích, který ovlivnil vývoj trestního práva na našem území až do roku 1950. Vraždy se v tomto předpise již podrobně rozlišují na sjednané, úkladné, loupežné a zvláštní kategorii tvořily také vraždy příbuzných.¹³

Konečně, ve 20. století, se skutková podstata trestného činu vraždy formuluje nejprve v zákoně č. 86/1950 Sb., trestním zákonu, po kterém následuje právní úprava

¹⁰ ZACHAR, A. Historický vývoj trestnoprávní úpravy vražd od prvopočiatkov po prijatie zákona č. 140/1961 Zb. *Trestní právo*. 2006, roč. 11, č. 12, s. 22-25.

¹¹ LYONS, L. *Historie trestu*. Praha: Svojtka a co., 2004, s. 63.

¹² ZACHAR, A. Historický vývoj trestnoprávní úpravy vražd od prvopočiatkov po prijatie zákona č. 140/1961 Zb. *Trestní právo*. 2007, roč. 12, č. 1, s. 21.

¹³ KOSTELNÍKOVÁ, S. *Metodika vyšetřování trestných činů vraždy spáchaných střelnými zbraněmi* [online]. 2009 [cit. 05-02-2011]. 101 s. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce Karel Meixner. Dostupné z: <http://is.muni.cz/th/134603/pravf_m?info=1;zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dkosteln%C3%A1Dkov%C3%A1%20agenda:th%26start%3D1>. s. 6-7.

v zákoně č. 140/1961 Sb., trestním zákoně, ve znění pozdějších předpisů, který platil až do roku 2009, kdy vstoupil v platnost nynější zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

3. Násilné trestné činy

V této kapitole se zaměřím na výčet násilných trestných činů a především na jejich trestněprávní popis. Jak již bylo uvedeno v úvodu této práce, policejní statistiky řadí mezi násilné trestné činy trestný čin vraždy, usmrcení lidského plodu, zabití, usmrcení z nedbalosti, opuštění dítěte, únosu, loupeže, násilí proti úřední osobě a orgánu veřejné moci, ublížení na zdraví, rvačky, násilí a vyhrožování proti skupině obyvatel, brání rukojmí, nebezpečné vyhrožování, nebezpečné pronásledování, vydírání, omezení nebo zbavení osobní svobody, porušování domovní svobody. Do kategorie násilných trestných činů patří také trestné činy jako neoprávněný zásah do práva k domu nebo bytu, týrání svěřené osoby, týrání osoby žijící ve společném obydlí, omezování svobody vyznání, útisk, porušování svobody shromažďování a vyznání, ale policejní statistika hovoří i o ostatních násilných trestných činech, mezi kteréže zařadit například znásilnění, ale také celou řadu jiných trestných činů.¹⁴

Vzhledem k množství násilných trestných činů, které policejní statistika ve svém výčtu uvádí, se budu věnovat jen některým výše vymezeným trestným činům, nicméně kategorii ostatní trestné činy ponechám v této diplomové práci stranou, neboť se jedná obvykle o násilné trestné činy, které nejsou tak časté a tudíž se jim nebudu věnovat, neboť stěžejním tématem této práce nejsou samotné násilné trestné činy, ale především metodika jejich vyšetřování.

3.1 Vražda

Trestný čin vraždy je v trestním zákoníku upraven v § 140 TZ. Skutková podstata trestného inu vraždy spočívá v tom, že pachatel úmyslně usmrtí jinou osobu. Kvalifikovaná skutková podstata trestného činu vraždy pak spočívá v tom, že pachatel „jiného úmyslně usmrtí s rozmyslem nebo po předchozím uvážení.“¹⁵ Další kvalifikovaná skutková podstata vraždy spočívá v tom, že pachatel spáchá vraždu na dvou nebo více osobách, na těhotné ženě, na dítěti mladším patnácti let, na úřední osobě při výkonu nebo pro výkon její pravomoci, na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v

¹⁴ Statistické přehledy kriminality za rok 2012. *Policie ČR* [online]. [cit. 2013-0-31]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2012.aspx>.

¹⁵ § 140 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku.

souvislosti s výkonem jejich povinnosti, na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví, nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona, na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání, opětovně, zvláště surovým nebo trýznivým způsobem, nebo v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného majetkový prospěch nebo ve snaze zakrýt nebo usnadnit jiný trestný čin nebo z jiné zavrženíhodné pohnutky.¹⁶ Příprava trestného činu vraždy je trestná.¹⁷

V roce 2012 bylo v České republice zjištěno celkem 15 trestných činů vraždy, přičemž z toho 14 z nich bylo objasněno. Obvykle se přitom jednalo o vraždy, jejichž motivem byly osobní vztahy mezi vrahem a zavražděným, dále o vraždy loupežné a 4 vraždy jsou v policejní statistice zařazeny do kolonky ostatní vraždy.¹⁸

Trestný čin vraždy je bezesporu nejzávažnějším trestným činem mezi násilnými trestnými činy, protože se jedná o trestný čin proti životu. Proto je také vražda trestním zákoníkem postihována nejpřísněji z trestných činů tohoto druhu. Jedná se o úmyslný trestný čin a samotná příprava vraždy je trestná. Vraždu lze definovat jako úmyslné usmrcení jiného člověka. Jejím objektem je lidský život a objektivní stránka záleží v následku, kterým je usmrcení jiné osoby. Není rozhodné, jakými prostředky nebo způsoby má být usmrcení dosaženo. Vraždu lze spáchat konáním i opomenutím.¹⁹

Subjektem neboli pachatelem trestného činu vraždy může být kdokoli a subjektivní stránka spočívá v úmyslném zavinění.²⁰ V souvislosti se subjektivní stránkou trestného činu vraždy došel Nejvyšší soud ČR k závěru, že „*Nepodaří-li se z dostupných důkazů spolehlivě zjistit, jakou pohnutkou byl pachatel k trestnému činu vraždy veden, nelze z toho mechanicky usuzovat na chybějící úmysl způsobit*

¹⁶ § 140 odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku.

¹⁷ § 140 odst. 4 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku.

¹⁸ Statistické přehledy kriminality za rok 2012. *Policie ČR* [online]. [cit. 2013-0-31]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2012.aspx>.

¹⁹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, zvláštní část*. 2. vyd. Praha: Leges, 2010 s. 478-482.

²⁰ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, zvláštní část*. 2. vyd. Praha: Leges, 2010 s. 483.

*postiženému smrtelný následek, jestliže je tento úmysl dostatečně zřejmý z okolností a intenzity vykonaného útoku, zejména použije-li pachatel zbraň o které ví, že je svou povahou způsobilá jiného usmrtit, a útok záměrně vede proti těm částem těla, kde jsou uloženy životně důležité orgány.*²¹

Výše jsem uvedla základní skutkovou podstatu trestného činu vraždy, která spočívá v úmyslném usmrcení jiné osoby. Tuto skutkovou podstatu lze označit jako vraždu prostou. Vraždu prostou odlišuje od vraždy spáchané s rozmyslem nebo po předchozím uvážení v závislosti n míře zavinění pachatele. V souvislosti s mírou zavinění je odstupňována také výše sankce pro pachatele trestného činu vraždy. Hlavním důvodem, proč jsou tyto typy vraždy rozlišovány je snaha zákonodárce diferencovat různě závažné útoky protilidskému životu.²²

Vražda prostá jako nejméně závažný typ vraždy je vymezena oproti závažnějším typům vraždy, ale i oproti privilegované skutkové podstatě, kterou je zabití negativně. Vraždou prostou rozumíme úmyslné usmrcení jiné osoby, které bylo spácháno bez rozmyslu nebo předchozího uvážení, přičemž pachatel však nejednal v silném rozrušení ani v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného.²³

Vedle vraždy prosté však rozlišujeme také vraždu spáchanou s rozmyslem nebo po předchozím uvážení, která je kvalifikovanou skutkovou podstatou vraždy. Rozmysl je přitom potřeba považovat za dělítko mezi vraždou prostou a závažnějším typem vraždy, kterou je vražda spáchaná po předchozím uvážení. Rozmysl lze chápat jako velmi krátkou úvahu. Rozmysl je tedy určitou myšlenkovou činností, která bezprostředně či krátce předchází samotnému spáchání trestného činu vraždy. Pachatel má v rámci rozmyslu možnost zhodnotit důvody, které má pro spáchání trestného činu, stejně jako důvody, které jej od spáchání trestného činu mohou odrazovat.²⁴

Předchozí uvážení se od rozmyslu liší zejména časovým vymezením a vyšší intenzitou. Předchozí uvážení většinou předchází samotnému trestnému činu větším časovým odstupem. Předchozí uvážení obvykle obsahuje i určitý plán spáchání

²¹ Usnesení NS ČR ze dne 15. 12. 2010, sp. zn. 3 Tdo 1527/2010.

²² JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, zvláštní část*. 2.vyd. Praha: Leges, 2010 s. 478.

²³ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, zvláštní část*. 2.vyd. Praha: Leges, 2010 s. 478.

²⁴ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, zvláštní část*. 2.vyd. Praha: Leges, 2010 s. 479.

trestného činu vraždy, který může spočívat například ve zvolení prostředků a způsobu spáchání vraždy. V tomto případě by také mělo být patrné stadium přípravy trestného činu vraždy.²⁵

3.2 Vražda novorozeného dítěte matkou

Specifickou privilegovanou skutkovou podstatou trestného činu vraždy je trestný čin vraždy novorozeného dítěte, který je upraven v § 142 TZ. Tento paragraf stanoví, že „*Matka, která v rozrušení způsobeném porodem úmyslně usmrtí při porodu nebo bezprostředně po něm své novorozené dítě, bude potrestána odnětím svobody na tři léta až osm let.*“²⁶ Stejně jako v případě vraždy je objektem tohoto trestného činu lidský život, v tomto případě život dítěte. Charakteristickým znakem objektivní stránky tohoto trestného činu je skutečnost, že matka úmyslně usmrtí své dítě v průběhu porodu nebo bezprostředně po porodu v důsledku rozrušení, které musí být způsobeno porodem. Jednání směřující k usmrcení dítěte může záležet v konání i opomenutí. Specifickým znakem tohoto trestného činu je jeho konkrétní subjekt, neboť pachatelem může být pouze matka dítěte. Subjektivní stránka spočívá vždy v úmyslném zavinění.²⁷

V souvislosti s tímto trestným činem je důležité vymezit dobu bezprostředně po porodu. Trestněprávní nauka obvykle v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu dovozuje, že rozhodující je trvání rozrušení matky, které je způsobeno porodem. Takový stav přitom může trvat několik hodin až několik dní, maximum, které se uvádí je však několik dní po porodu.²⁸

3.3 Zabití

Privilegovanou skutkovou podstatou trestného činu vraždy v českém právním řádu je trestný čin zabití. Zabití je trestným činem, který byl do českého trestního práva zaveden až současným trestním zákoníkem s účinností od 1. 1. 2010, tedy v nedávné době. Zavedením nové privilegované skutkové podstaty zabití bylo vyslyšeno volání po usnadnění mírnějšího trestání pachatelů, kteří usmrtí jiného v afektu, jenž u nich nastal z

²⁵ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, zvláštní část*. 2. vyd. Praha: Leges, 2010 s. 479.

²⁶ § 142 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku.

²⁷ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, zvláštní část*. 2. vyd. Praha: Leges, 2010 s. 486-487.

²⁸ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, zvláštní část*. 2. vyd. Praha: Leges, 2010 s. 487.

omluvitelných příčin. V minulosti se tak dělo, avšak poměrně zřídka, prostřednictvím aplikace ustanovení o mimořádném snížení trestu vzhledem k okolnostem případu.²⁹

Zabití je definováno v § 141 odst. 1 trestního zákoníku tak, že „*Kdo jiného úmyslně usmrtí v silném rozrušení ze strachu, úleku, zmatku nebo jiného omluvitelného hnutí mysli anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného, bude potrestán trestem odnětí svobody na tři léta až deset let.*“³⁰ V tomto případě se jedná o úmyslné usmrcení, kdy pachatel byl silně rozrušen, objektem trestného činu je lidský život, pachatelem může být kdokoli a subjektivní stránka spočívá v úmyslném zavinění. Pachatelovo rozrušení bylo vyvoláno jeho emotivními stavy, které byly takové povahy, že je lze považovat za omluvitelné. Příklady takových okolností jsou uvedeny přímo ve skutkové podstatě trestného činu (např. strach, zmatek, úlek), ale lze je vztáhnout i na jiné omluvitelné hnutí mysli, což závisí na posouzení soudu. Za těchto okolností je pachatel trestán mírněji než v případě vraždy, kdy se takové okolnosti nevyskytují.³¹

V § 141 odst. 2 trestního zákoníku jsou pak uvedeny okolnosti, které podmiňují použití vyšší trestní sazby. Jsou jimi skutečnost, že pachatel spáchá trestný čin zabití na těhotné ženě, dítěti mladším 15 let nebo dvou nebo více osobách.³² Zabití je úmyslný násilný trestný čin a není vyloučeno jeho spáchání s rozmyslem, pokud se jedná o zabití jako reakce na předchozí zavrženíhodné jednání poškozeného.³³

Rozlišit, zda se jednalo o trestný čin vraždy nebo zabití, může být v konkrétním případě leckdy velmi obtížné. O aplikaci konkrétní skutkové podstaty ať základní, kvalifikované nebo privilegované na konkrétní případ pak rozhodují orgány činné v trestním řízení, zejména soudy. Rozhodování zejména o subjektivní stránce trestného činu může být velmi komplikované a spočívá zejména na provedených, často jen nepřímých, důkazech. Aplikace jednotlivých ustanovení na konkrétní případy z praxe je otázkou především trestního práva procesního.³⁴ V následující kapitole této diplomové práce se budeme věnovat metodice vyšetřování násilných trestných činů. Výsledky

²⁹ FREMR, R. Zabití - hit trestního zákoníku?. *Jiné právo* [online]. 2010 [cit. 2013-02-11]. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.cz/2010/01/robert-fremr-zabiti-hit-trestniho.html>.

³⁰ § 141 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

³¹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, zvláštní část*. 2. vyd. Praha: Leges, 2010 s. 480.

³² § 141 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

³³ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, zvláštní část*. 2. vyd. Praha: Leges, 2010 s. 481.

³⁴ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, zvláštní část*. 2. vyd. Praha: Leges, 2010 s. 23.

vyšetřování trestného činu jsou důležitým podkladem pro soudní řízení a podřazení konkrétního případu pod správnou skutkovou podstatu.

Vzhledem k tomu, že zabití je v českém trestním právu poměrně novým jevem, neboť nový trestní zákoník je v platnosti teprve tři roky, chtěla bych se v této diplomové práci zaměřit také na to, jakým způsobem je trestný čin zabití vykládán českými soudy. Příklad judikatury k odlišení trestného činu vraždy od trestného činu zabití vkládám sem, neboť v kapitole č. 5, která bude celá věnována judikatuře, se mám v úmyslu věnovat spíše judikatuře vztahující se k samotným metodikám vyšetřování násilných trestných činů, než k charakteristice jednotlivých násilných trestných činů. K odlišení trestného činu vraždy o trestného činu zabití se v minulosti ve svém rozhodnutí sp. zn. 7 Tdo 793/2010 vyjadřoval i Nejvyšší soud ČR. V této souvislosti například Nejvyšší soud ČR dospěl k závěru, že usmrcení pachatele běžné, méně závažné, krádeže nebo pokusem o jeho usmrcení okradeným nelze kvalifikovat jako trestný čin zabití podle §141 trestního zákoníku. Člověk, který i v rozrušení usmrtí pachatele, jenž jej okradl nebo se pokusil okrást, může být stíhán pro vraždu.³⁵

V této souvislosti také Nejvyšší soud dovodil, že spáchání trestného činu zabití podle § 141 odst. 1 trestního zákoníku je podmíněno silným rozrušením pachatele v době činu, které vyvolal strach, úlek, zmatek nebo jiné omluvitelné hnutí mysli pachatele, anebo vyžaduje předchozí zavrženíhodné jednání poškozeného. Přitom silné rozrušení je duševní stav, v němž pachatel jak vnitřně, tak zpravidla i navenek vykazuje značné emoční vzrušení či neklid, které ovlivňují jeho další jednání a projevují se v průběhu činu, a to bez ohledu na okolnost, zda se na takovém rozrušení podílí též nervová labilita či přímo duševní porucha pachatele (tzv. psychická predispozice), anebo jestli je příčinou silného rozrušení pouze vlastní strach, úlek, zmatek nebo jiné omluvitelné hnutí mysli pachatele.³⁶

Strach, úlek nebo zmatek pachatele se podřazují pod obecný pojem tzv. omluvitelných hnutí mysli, která pocházejí z polehčujících a pochopitelných duševních stavů pachatele. Tato omluvitelná hnutí mysli mohou navazovat jen na podněty mimořádné intenzity a závažnosti, protože musí vyvolat silné rozrušení pachatele (např.

³⁵ Rozhodnutí NSČR sp. zn. 7 Tdo 793/2010.

³⁶ Rozhodnutí NSČR sp. zn. 7 Tdo 793/2010.

u strachu půjde o vystupňovanou obavu o život vlastní nebo o život blízkých osob, popřípadě o jinou vážnou újmu na zdraví). Nejedná se o pouhé silnější emoce, ale o emotivní prožitky vystupňované, které sice nutně neovlivňují přičetnost, ale vedou ke značnému zúžení vědomí pachatele a k oslabení jeho zábran.³⁷

Pokud jde o podmínku spočívající v předchozím zavrženíhodném jednání poškozeného, negativní charakter tohoto provokujícího jednání poškozeného a jeho míra musí být v odpovídajícím poměru ke značnému významu objektu skutkové podstaty zločinu zabití, jímž je lidský život. Mělo by tedy jít o úmyslné jednání poškozeného, které je mimořádně zlé, zraňující, ponižující nebo hrozící způsobením závažné újmy na právech. Přitom ve smyslu § 141 odst. 1 trestního zákoníku jde o takové předchozí zavrženíhodné jednání, jehož se dopustil právě poškozený, který byl předmětem útoku pachatele trestného činu zabití, nikoli někdo jiný nebo neznámý.³⁸

K tomu, aby se mohlo jednat o stav silného rozrušení pachatele trestného činu zabití ve smyslu § 141 odst. 1 trestního zákoníku, tedy musí být nějaký mimořádně intenzivní podnět, který by jej mohl vyvolat. Takovým podnětem pak podle názoru Nejvyššího soudu zásadně není krádež majetku pachatele, byť k ní v minulosti mohlo dojít již vícekrát, pokud navíc ani není zřejmé, kdo se dopouštěl předchozích krádeží.³⁹

3.4 Usmrcení z nedbalosti

Mezi násilné trestné činy lze zařadit a podle policejních statistik tam také řazeno bývá usmrcení z nedbalosti. Důležitý je zde pojem usmrcení, který má za úkol poukazovat na to, že smrt byla způsobena nedbalostí pachatele. Ten nemá v úmyslu způsobit svým chováním smrt nebo újmu na zdraví, tím se tento trestný čin odlišuje od úmyslných trestných činů proti životu i zdraví. Snahou zákonodárce tedy bylo odlišit usmrcení z nedbalosti od vraždy, zabití a jiných úmyslných trestných činů, při nichž došlo ke smrti poškozeného.⁴⁰

³⁷ Rozhodnutí NSČR sp. zn. 7 Tdo 793/2010.

³⁸ Rozhodnutí NSČR sp. zn. 7 Tdo 793/2010.

³⁹ Rozhodnutí NSČR sp. zn. 7 Tdo 793/2010.

⁴⁰ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu č. 410/0 na vydání zákona trestní zákoník

Objektem je, jako ve všech trestných činech tohoto prvního dílu, lidský život. Objektivní stránka spočívá v nedbalostním způsobení smrti jinému člověku. Chování vedoucí k smrti jiného může mít formu konání i opomenutí. K dokonání tohoto trestného činu nestačí pouze ohrožení života, aby byl čin dokonán, musí nastat smrt pachatele v důsledku nedbalostního jednání, čin je trestán odnětím svobody až na tři léta⁴¹.

Okolnosti, za nichž se použije vyšší trestní sazba, jsou uvedeny v odstavcích 2 - 4 tohoto ustanovení. Druhý odstavec spojuje s nedbalostním způsobením smrti ještě porušení důležité povinnosti vyplývající z pachatelova zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona⁴², které je podmínkou, aby byla skutková podstata hodnocena podle tohoto odstavce.

Dle judikatury je za důležitou povinnost považována pouze ta povinnost, u které její porušení za určité situace zvyšuje nebezpečí pro lidský život a zdraví, kde tedy jejím porušením může snadno dojít k takovému následku.⁴³ Tato formulace je natolik široká, že postihuje všechny možné důležité povinnosti vztahující se k ochraně života a zdraví. Zda určité chování pachatele je či není porušení důležité povinnosti, rozhodne až soud. Bude záležet na okolnostech konkrétního případu, zda zjištěné porušení povinnosti vyhodnotí jako porušení důležité povinnosti dle trestního zákoníku. „*Mezi jednáním, které spočívá v porušení povinnosti a následkem (smrtí) musí být příčinná souvislost.*“⁴⁴ Judikatura uvádí některé případy porušení důležité povinnosti, často jsou spojeny se silniční dopravou, např. bezohledná jízda řidiče vůči chodcům nacházejícím se na vyznačeném přechodu nebo hrubě nepřiměřená rychlost kolem nástupního ostrůvku, na němž bylo více lidí, jízda řidiče za snížené viditelnosti se silně znečištěnými reflektory a předním sklem, takže má jen omezený výhled na vozovku, řízení motorového vozidla pod vlivem požitého alkoholického nápoje, nedání přednosti v jízdě, předjíždění v místech, kde je to zakázáno apod.⁴⁵

⁴¹ § 143 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁴² § 143 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁴³ Usnesení NS ČR ze dne 13. 7. 2006, sp. zn. 6 Tdo 767/2006.

⁴⁴ KUČHTA, J. *Kurz trestního práva : trestní právo hmotné : zvláštní část*. Praha : C.H. Beck, 2009. s. 20.

⁴⁵ Usnesení NS ČR ze dne 13. 2. 2008, sp. zn. 8 Tdo 163/2008

Nedbalostní způsobení smrti se vyskytuje i v dalších hlavách zvláštní části trestního zákoníku, to především jako kvalifikovaná skutková podstata jiných úmyslných trestných činů. Mezi násilnými trestnými činy, na které je zaměřena tato diplomová práce, se vyskytuje například u loupeže, znásilnění apod.⁴⁶

3.5 Loupež

Loupež je trestným činem, který je v trestním zákoníku zařazen mezi trestné činy proti svobodě, tedy do hlavy druhé trestního zákoníku. Trestní zákoník upravuje loupež v § 173 následovně: „*Kdo proti jinému užije násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let.*“⁴⁷

Kvalifikovanou skutkovou podstatu loupeže pachatel naplní, pokud spáchá čin uvedený v předešlém odstavci jako člen organizované skupiny, způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví, způsobí-li takovým činem značnou škodu, nebo spáchá-li takový čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání trestného činu vlastizrady, teroristického útoku nebo teroru.⁴⁸ Příprava loupeže je trestná.⁴⁹

Pohrůzkou bezprostředního násilí je hrozba násilím, které má být ihned vykonáno.⁵⁰ Násilím je nutné rozumět použití fyzické síly k překonání nebo zamezení kladeného nebo očekávaného odporu. Takto definované násilí v sobě zahrnuje násilí v podobě tzv. vis absoluta nebo vis compulsiva. Násilí vis absoluta je takové, které zcela vylučuje jiné než pachatelem požadované chování a donucovaná osoba je např. svázaná, zavřená v místnosti apod. Oběť loupeže se stává tzv. živým nástrojem lupiče a nemá vůbec možnost uplatnit svou vlastní vůli. Vis compulsiva pak znamená psychické působení na chování a jednání oběti. „*Není to nátlak neodolatelný. Složka vůle se u donucovaného uplatňuje, jeho rozhodnutí je ovšem motivováno násilím. Tento nátlak se*

⁴⁶ KUCHTA, J. *Kurz trestního práva : trestní právo hmotné : zvláštní část*. Praha : C.H. Beck, 2009. s. 23.

⁴⁷ § 173 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁴⁸ § 173 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁴⁹ § 173 odst. 5 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁵⁰ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, zvláštní část*. 2. vyd. Praha: Leges, 2010 s. 533.

*děje fyzickou silou, např. bitím. V tom je zároveň obsažena i pohrůžka, že násilí bude pokračovat, pokud se oběť nepodrobí.*⁵¹

Objektem loupeže je tedy jak zájem na osobní svobodě člověka, tak i zájem na ochraně majetku. Pachatel musí vždy útočit na oba tyto zájmy, v opačném případě by se nejednalo o trestný čin loupeže. Trestný čin loupeže má tedy dva objekty.⁵²

Mohlo by se však dle toho, který z jednotlivých zájmů byl zasažen, jednat buď o krádež nebo jiný čistě majetkový trestný čin v případě zásadního ohrožení zájmu na ochraně majetku, nebo o některý jiný ze škály trestných činů proti svobodě a lidské důstojnosti. Lze se však setkat i s případy, kdy jsou sice zasaženy oba objekty zároveň, avšak míra tohoto zasažení je jen velmi málo významná (naplnění znaku skutkové podstaty trestného činu je jen malé či dokonce nepatrné intenzity, např. pachatel za užití málo důrazné pohrůžky násilí se zmocní jen několika málo cigaret apod.).⁵³

Objektivní stránka trestného činu loupeže spočívá v použití násilí nebo pohrůžky násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci, přičemž touto činností pachatel zamýšlí překonat odpor poškozeného. Hrozba je zpravidla vyjádřena výslovně, ale k naplnění skutkové podstaty trestného činu postačí, i pokud je vyjádřena konkludentně. Trestný čin loupeže je úmyslným trestným činem, přičemž úmysl se musí vztahovat jak k násilnému jednání, tak i k záměru se zmocnit cizí věci. Pachatelem loupeže může být kdokoli.⁵⁴

3.6 Ublížení na zdraví

Ublížení na zdraví upravuje hned několik ustanovení trestního zákoníku. V § 145 trestního zákoníku najdeme těžké ublížení na zdraví, v § 146 pak najdeme ublížení na zdraví. § 146 a se nachází ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky, v § 147 je upraveno těžké ublížení na zdraví z nedbalosti a v § 148 ublížení na zdraví z nedbalosti. Všechny tyto trestné činy jsou zařazeny do hlavy první trestního zákoníku, tedy mezi

⁵¹ NOVOTNÝ, O. a kol. Trestní právo hmotné II. zvláštní část. 3. vyd. Praha : Codex Bohemia, 1997, s. 35.

⁵² JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, zvláštní část.* 2. vyd. Praha: Leges, 2010 s. 531.

⁵³ ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník: komentář.* 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. s. 1381.

⁵⁴ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, zvláštní část.* 2. vyd. Praha: Leges, 2010 s. 531-533.

trestné činy proti životu a zdraví, přičemž v tomto případě se jedná o trestné činy proti zdraví.⁵⁵

Objektem těchto trestných činů je lidské zdraví, kterým se rozumí normální tělesné i duševní funkce organismu. Chráněno je i lidské zdraví nemocného či zraněného jedince. Objektivní stránka spočívá ve způsobení ublížení na zdraví. V této souvislosti rozlišujeme těžkou újmu na zdraví, která je znakem těžkého ublížení na zdraví a ublížení na zdraví, které je znakem trestného činu ublížení na zdraví.⁵⁶

Ublížení na zdraví i těžká újma na zdraví jsou pak definovány v § 122 trestního zákoníku. „Ublížením na zdraví se rozumí takový stav záležející v poruše zdraví nebo jiném onemocnění, který porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje, nikoli jen po krátkou dobu, obvyklý způsob života poškozeného a který vyžaduje lékařského ošetření.“⁵⁷ Těžkou újmu na zdraví se pak rozumí vážná porucha zdraví nebo jiné vážné onemocnění. Za těchto podmínek je těžkou újmu na zdraví zmrzačení, ztráta nebo podstatné snížení pracovní způsobilosti, ochromení údu, ztráta nebo podstatné oslabení funkce smyslového ústrojí, poškození důležitého orgánu, zohydění, vyvolání potratu nebo usmrcení plodu, mučivé útrapy, nebo delší dobu trvající porucha zdraví.⁵⁸

Subjektivní stránka spočívá v závislosti na konkrétní skutkové podstatě v úmyslu nebo v nedbalosti, ublížením zdraví lze tedy spáchat úmyslně i nedbalostně, každé takové ublížení na zdraví se pak posuzuje podle jiné skutkové podstaty trestného činu a za nedbalostní ublížení na zdraví je stanovena nižší trestní sazba než za úmyslné. Pachatelem může být kdokoli⁵⁹

⁵⁵ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁵⁶ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, zvláštní část*. 2. vyd. Praha: Leges, 2010 s. 491-492.

⁵⁷ § 122 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁵⁸ § 122 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁵⁹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, zvláštní část*. 2. vyd. Praha: Leges, 2010 s. 492.

3.7 Rvačka

Trestný čin rvačky je upraven v § 158 trestního zákoníku, nachází se tedy v hlavě první trestního zákoníku a je zařazen mezi trestné činy ohrožující život nebo zdraví.⁶⁰

Objektem tohoto trestného činu je život a lidské zdraví. Aby došlo k naplnění této skutkové podstaty, je nutné, aby se rvačky účastnily alespoň 3 osoby, a zároveň intenzita útoků musí být taková, aby docházelo ke skutečnému ohrožení zdraví nebo života. Zajímavostí je, že žádná osoba účastnící se rvačky není osoba, která se brání. Naopak všichni účastníci jsou útočníci.⁶¹ „*Vzájemné napadání několika osob může znamenat i vzájemné napadání těchto osob jako dvou stran proti sobě. Pro naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu rvačky podle § 158 TZ je však rozhodné, aby obě strany byly vzájemnými útočníky, nikoliv jedna z nich pouze obráncem.*“⁶² Všichni účastníci rvačky jsou tedy útočníky a tudíž i pachatelé trestného činu, pokud splňují podmínky trestní odpovědnosti. Dalším zvláštním prvkem, je určitá kolektivní odpovědnost za možné zdravotní či smrtelné následky rvačky. Tento trestný čin může být spojen i s trestným činem těžkého ublížení na zdraví, který je často výsledkem rvačky.⁶³ Pachatelem rvačky může být kdokoli, vyžaduje se úmyslné zavinění. Takový úmysl se musí vztahovat nejen k samotné účasti na rvačce, ale i k ohrožení života nebo zdraví jiné osoby.⁶⁴

3.8 Násilí proti úřední osobě a orgánu veřejné moci

V tomto případě se opět jedná o souhrn několika trestných činů, které najdeme v hlavě desáté trestního zákoníku, a jsou zařazeny mezi trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných, konkrétně se pak jedná o trestné činy proti výkonu pravomoci orgánu veřejné moci a úřední osoby, které najdeme v §323-327 trestního zákoníku.⁶⁵

⁶⁰ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁶¹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, zvláštní část*. 2.vyd. Praha: Leges, 2010 s. 511.

⁶² ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. s.1459.

⁶³ ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. s.1459.

⁶⁴ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, zvláštní část*. 2.vyd. Praha: Leges, 2010 s. 511.

⁶⁵ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

V § 323 najdeme právní úpravu trestného činu násilí proti orgánu veřejné moci. Již ze samotného názvu trestného činu lze dovodit, že se jedná o násilný trestný čin. Již první odstavec tohoto trestného činu, přesněji řečeno zločinu uvádí, že pachatelem je ten, kdo užije násilí v úmyslu působit na výkon pravomoci orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jiného orgánu veřejné moci.⁶⁶

Dalším násilným trestným činem, který řadíme do této kategorie trestných činů je vyhrožování s cílem působit na orgán veřejné moci, které je upraveno v § 324 trestního zákoníku. Tohoto trestného činu se dopustí ten, kdo jinému vyhrožuje usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením značné škody v úmyslu působit na výkon pravomoci orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jiného orgánu veřejné moci, nebo pro výkon pravomoci takového orgánu.⁶⁷

Dalším násilným trestným činem v této skupině je trestný čin, který najdeme v § 325 trestního zákoníku, a který se nazývá násilí proti úřední osobě. Pachatel tohoto trestného činu užije násilí v úmyslu působit na výkon pravomoci úřední osoby, nebo pro výkon pravomoci takové úřední osoby.⁶⁸

Objektem trestného činu násilí proti úřední osobě je zájem na ochraně nerušeného výkonu pravomoci úřední osoby při plnění úkolů státu nebo společnosti. Předmětem ochrany je jednotlivec, nositel pravomoci úřední osoby, takovým může být třeba policista. Násilím se rozumí použití fyzické síly k působení na vůli člověka s cílem překonat kladený odpor nebo očekávaný odpor anebo mu zamezit. Násilí může směřovat proti člověku, a to jak proti úřední osobě, jejíž odpor má být překonán, nebo jejímuž odporu chce pachatel zamezit, tak proti jiné osobě nebo proti věci, pokud je prostředkem působení na výkon pravomoci úřední osoby nebo prostředkem "odplaty" za to, jak úřední osoba svoji pravomoc vykonala ("pro výkon pravomoci"). Podle judikatury Nejvyššího soudu ČR je překonání odporu, který směřuje ke zmaření oprávněného služebního zákroku, případné použití fyzické síly k předvedení řidiče motorového vozidla důvodně podezřelého z požití návykových látek, který odmítl dobrovolně se nechat předvést a zákroku policistů se vzpíral, právem a zároveň i

⁶⁶ § 323 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁶⁷ § 324 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁶⁸ § 325 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

povinností příslušníků Policie České republiky a použití násilí k zamezení takového oprávněného zákroku je proto podle něj třeba považovat za výše uvedený přečin.⁶⁹ Tento trestný čin vyžaduje úmyslné zavinění a jeho pachatelem může být kdokoli.⁷⁰

Posledním násilným trestným činem v této skupině je trestný čin vyhrožování s cílem působit na úřední osobu, který je upraven v § 326. Tento trestný čin spočívá v tom, že pachatel jiné osobě vyhrožuje usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením značné škody v úmyslu působit na výkon pravomoci úřední osoby, nebo pro výkon pravomoci úřední osoby.⁷¹

V souvislosti s těmito trestnými činy je zajímavostí, že ochrana podle § 323 až 326 se poskytuje také osobě, která vystoupila na podporu nebo na ochranu orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu nebo jiného orgánu veřejné moci anebo úřední osoby.⁷²

3.9 Znásilnění

Posledním násilným trestným činem, kterému se budu věnovat v této diplomové práci je trestný čin znásilnění, který najdeme v hlavě třetí trestního zákoníku mezi trestnými činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti. Tento trestný čin je upraven v § 185 a jedná se o typický násilný trestný čin.⁷³

Skutková podstata tohoto trestného činu spočívá v tom, že pachatel jinou osobu násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti.⁷⁴ Příprava trestného činu znásilnění je trestná.⁷⁵

Objektem tohoto trestného činu je právo člověka se svobodně rozhodovat o svém pohlavím životě. Objektívni stránka spočívá v tom, že pachatel násilím nebo pohrůzkou donutí jiného k pohlavnímu styku nebo zneužije bezbrannosti jiného k tomu,

⁶⁹ Usnesení NS ČR, ze dne 25. ledna 2012, sp. zn. 8 Tdo 70/2012

⁷⁰ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, zvláštní část*. 2. vyd. Praha: Leges, 2010 s. 764.

⁷¹ § 326 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁷² § 327 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁷³ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁷⁴ § 185 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁷⁵ § 185 odst. 5 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

aby se na něm dopustil pohlavního styku. Stavem bezbrannosti se rozumí takový stav, kdy poškozený nemůže z nějakého důvodu klást odpor. Takový stav může být způsoben třeba opilostí, vysokou horečkou, duševní chorobou, ale třeba také spoutáním nebo i hlubokým spánkem.⁷⁶

Donucení k pohlavnímu styku znamená, že pachatel svým násilným jednáním překoná vážně míněný odpor oběti nebo oběť jeho jednání podlehe, neboť kladení odporu se jeví jako beznadějně. Osoba je donucena k pohlavnímu styku, i jestliže vyjádří vážně míněný nesouhlas, ale následně upustí od dalšího vzdoru pro svoji vyčerpanost, zřejmou beznadějnost nebo z odůvodněného strachu a to v důsledku násilí, pohrůžky násilí nebo pohrůžky jiné těžké újmy. Nejde však o donucení v případě, že osoba odpor pouze předstírala nebo po počátečním odporu dobrovolně svolila k pohlavnímu styku.⁷⁷

Předmětem útoku trestného činu znásilnění se může stát jakýkoliv člověk, tedy nejen osoba ženského pohlaví, ale i osoba mužského pohlaví, popř. hermafrodit. Nezáleží na tom, jaký je mezi obětí a pachatelem vzájemný vztah. Může jít i o osoby, které spolu žijí v manželství, jako druh a družka nebo jako registrovaní partneři. Podstatné není ani to, jakým způsobem života napadená osoba žila, jaká je její pověst nebo zda jde o osobu pohlavně nedotčenou.⁷⁸

Rovněž subjektem neboli pachatelem případně spolupachatelem znásilnění může být kdokoli, tedy muž i žena. Spolupachatelem je pak každý, „*kdo použil násilí nebo pohrůžku násilí či jiné těžké újmy, i když se již dále nepodílel na dalším jednání, jež záleží v pohlavním styku.*“⁷⁹

⁷⁶ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, zvláštní část*. 2. vyd. Praha: Leges, 2010 s. 548.

⁷⁷ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, zvláštní část*. 2. vyd. Praha: Leges, 2010 s. 549.

⁷⁸ ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník II. Komentář*, 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1651.

⁷⁹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, zvláštní část*. 2. vyd. Praha: Leges, 2010 s. 549.

4. Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů

Stěžejní kapitolou této diplomové práce je právě tato kapitola, ve které se budu věnovat metodice vyšetřování jednotlivých násilných trestných činů. V této souvislosti se primárně zaměřím na vybrané trestné činy, protože počet násilných trestných činů je poměrně velký a každý násilný trestný čin má určitá specifika. Vzhledem k tomu, že samotných metodik vyšetřování nejrůznějších trestných činů jsou desítky, není vzhledem k předpokládanému rozsahu této diplomové práce možné se podrobně věnovat všem metodikám vyšetřování násilných trestných činů, budu se tedy věnovat jen vybraným metodikám, které považuji za nejdůležitější. Z výše vymezených násilných trestných činů jsem pro detailní kriminalistickou analýzu vybrala trestný čin vraždy, trestný čin loupeže a trestný čin znásilnění. Tyto trestné činy jsem nezvolila náhodně, naopak jsem se snažila vybrat závažné trestné činy, které směřují proti odlišným objektům a rovněž jejich motivy mohou být různé. S tím souvisí také odlišný způsob spáchání trestného činu, odlišná charakteristika pachatele i oběti. Z toho vyplývá, že i metodika vyšetřování těchto trestných činů se bude lišit.

Vzhledem k tomu, že trestněprávní popis násilných trestných činů byl proveden v minulé kapitole, tato kapitola bude zaměřena především na, kriminální situace, typické způsoby páchaní, pachatel, oběť, motiv, typické stopy, typické vyšetřovací situace, zvláštnosti vyšetřování nebo třeba možnosti zapojení veřejnosti do vyšetřování konkrétního násilného trestného činu.

4.1 Metodika vyšetřování trestného činu vraždy

Vražda je jedním z nejzávažnějších násilných trestných činů. Vražda je úmyslným trestným činem, nelze ji tedy spáchat z nedbalosti, navíc se jedná o velmi nebezpečný násilný trestný čin, neboť jeho objektem je lidský život. Každá spáchaná vražda má negativní ohlas. Její následky přitom nejsou pouze primární, tedy smrt člověka. Mezi její druhotné následky patří psychická traumata příbuzných a svědků, zničení rodinných a manželských svazků, škody majetkové a sociální, vyvolání pocitu nebezpečí a strachu v blízkém okolí. V současnosti také vzrůstá brutalita páchaných

vražd. Z tohoto důvodu se právě na metodiku vyšetřování vraždy zaměřím v této diplomové práci velmi podrobně. Zatímco trestněprávní charakteristika, které jsem se věnovala v předešlé kapitole, se soustředí na popis skutkové podstaty trestného činu vraždy, kriminalistická charakteristika se soustředí především na způsob spáchání a způsob utajování vraždy.⁸⁰

4.1.1 Kriminální situace při vraždě

Kriminální situací se rozumí prostředí a podmínky, za nichž je čin spáchán. Toto prostředí a podmínky se podílejí na tvorbě stop. Kriminalistika studuje nejenom stopy jako výsledek činu, ale i samotný proces jejich vzniku, utváření a trvání. A právě zkoumání těchto situačních okolností pomáhá poznat trestný čin, neboť mezi nimi a stopami existuje deterministický vztah, který kriminalistika dokáže popsat a vyhodnotit. V případě trestného činu vraždy nelze jednoznačně hovořit o typických kriminálních situacích, neboť tyto situace jsou velmi rozličné a rozdílné, obvykle záleží na konkrétních aspektech případu a konkrétní situaci. Z tohoto důvodu je nelze nijak charakterizovat a kategorizovat.⁸¹

4.1.2 Kriminalistická charakteristika vraždy

Základem každé metodiky vyšetřování trestného činu je tento trestný čin samotný. Pouze v důsledku studia trestné činnosti lze vytvořit účinné metody jejího odhalování, vyšetřování a prevence. Z tohoto důvodu v úvodu každé metodiky vyšetřování trestného činu nalezneme kriminalistickou charakteristiku trestného činu, pro který je daná metodika určena.⁸²

Kriminalistická charakteristika vražd se zaměřuje na způsob spáchání vražd, osobnost pachatele vraždy, osobnost oběti vraždy a na motivy vraždy.⁸³ V této podkapitole mé diplomové práce se tedy zaměříme na níže uvedené charakteristiky vraždy.

⁸⁰ MARTÍNEK, P., ZÍDKA, A. Metodika vyšetřování vražd. [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: http://bezpecnostni-sbory.wbs.cz/clanky/6-2011/metodika_vysetrovani_vrazd-prezentace.pdf.

⁸¹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 39 a násl.

⁸² MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 31.

⁸³ STACH, J. Metodika vyšetřování vražd. *Kriminalistický sborník*, 2006, roč. 50, č. 4, speciál č. 2, s. 4.

4.1.2.1 Způsob spáchání vraždy

Z pohledu metodiky vyšetřování vražd patří mezi nejdůležitější aspekty způsobu spáchání vraždy jednak stupeň připravenosti, dále zda byla použita zbraň, jaký byl zvolen způsob usmrcení oběti a konečně jaký byl zvolen způsob utajování vraždy.⁸⁴

Podle stupně připravenosti dělíme vraždy na předem připravované a nepřipravované. Mezi vraždy nepřipravované řadíme ty případy, kdy pachatelovo trestněprávní jednání, které má za následek úmyslné usmrcení oběti, je bezprostřední reakcí na určitý konflikt či jiný podnět. O vraždu nepřipravovanou se jedná i v případě, že úmysl usmrtit oběť vznikl delší dobu před jeho uskutečněním, nicméně pachatel neprováděl za tímto účelem žádnou přípravu trestného činu vraždy. Typickým znakem, z něhož lze usuzovat, že se jednalo o vraždu předem nepřipravenou, jsou velmi nepříznivé podmínky ke spáchání vraždy a dále okolnost, že pachatel oběť usmrtil bez použití zbraně nebo předmětem, který měl „při ruce“. U těchto vražd se pak poměrně často stává, že pachatel svůj čin sám oznámí orgánům činným v trestním řízení, nesnaží se čin utajit. V takovém případě pachatel také leckdy zůstává na místě činu a vyskytují se také případy, kdy pachatel po spáchání vraždy sám spáchá sebevraždu či se o ni alespoň pokusí.⁸⁵ Nepřipravovaná vraždy je obvykle výhodná pro policii a orgány činné v trestním řízení, neboť tím, že pachatel vraždu neměl dostatečně naplánovanou, se obvykle dopustí celé řady chyb a nemá také téměř žádný náskok před vyšetřovateli.⁸⁶

Co se týká vražd předem připravovaných, je pro ně naopak typická příprava pachatele ke spáchání takové vraždy. Pachatel určitou dobu před samotným útokem zvažuje způsoby usmrcení, obstarává si vražedný nástroj, volí vhodné místo, plánuje také ukrytí mrtvolky a ničení stop, zajišťuje si alibi a činí vše potřebné pro to, aby si připravil co nejpríznivější podmínky pro spáchání vraždy. Pachatel také často počítá s různými verzemi situací, které mohou při páčání trestného činu nastat.⁸⁷ Tato situace je také výhodnější pro pachatele než po policii, neboť pachatel má obvykle předem

⁸⁴ KONRÁD, Z., a kol. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. 2. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 1997, s. 58-59.

⁸⁵ PORADA, V. a kol. *Kriminalistika*. Brno: CERM, 2001, s. 675-676.

⁸⁶ MARTÍNEK, P., ZÍDKA, A. Metodika vyšetřování vražd. [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: http://bezpecnostni-sbory.wbs.cz/clanky/6-2011/metodika_vysetrovani_vrazd-prezentace.pdf.

⁸⁷ PORADA, V. a kol. *Kriminalistika*. Brno: CERM, 2001, s. 676.

připravené alibi, má promyšlené veškeré své kroky a obvykle také určitý náskok před vyšetřovateli, což mu usnadňuje unikání trestní odpovědnosti.⁸⁸

Dalším důležitým aspektem je otázka použití zbraně, jejíž zodpovězení umožňuje učinit si určitou představu o pachateli a jeho vlastnostech. Velmi často již při samotném ohledání mrtvoly lze odpovědět na otázku, zda pachatel při vraždě oběti použil zbraň či nikoli. Na základě toho pak rozeznáváme vraždy spáchané se zbraní a vraždy spáchané beze zbraně. Podle zanechaných stop je možné určit druh předmětu použitého při usmrcení oběti, nalezenou zbraň následně identifikovat a případně i odhalit a usvědčit pachatele, pokud byly na zbraní nalezeny jeho otisky prstů nebo jiné stopy. Pokud pachatel použije zbraň, jedná se nejčastěji o předmět každodenní potřeby, který v daném případě sloužil jako zbraň, tedy například kuchyňský nůž, šátek apod. Vraždy, kterou jsou spáchány beze zbraně, se pak nejčastěji dějí zardoušením, otrávením, utlučením nebo také utopením.⁸⁹

Dalším aspektem způsobu spáchání vraždy je pak způsob usmrcení oběti. Tento aspekt tvoří další důležitý znak, který pomáhá k vytvoření celkové představy o způsobu spáchání vraždy. Objasnění způsobu usmrcení v konkrétním případě umožňuje expertiza z oboru soudního lékařství, která rozeznává fyzikální (např. usmrcení elektrickým proudem, ale i mechanické usmrcení), chemické (např. jedy nebo léky), fyzikálněchemické, biologické (např. nepodání životně důležitého léku) a psychické faktory usmrcení (např. vyčerpání).⁹⁰

Posledním aspektem způsobu spáchání vraždy je způsob utajování vraždy. Mezi typické způsoby utajování vražd patří zejména přemístění mrtvoly, ukrytí mrtvoly, rozčlenění mrtvoly, likvidace mrtvoly a ztížení její identifikace.⁹¹ Za specifický způsob utajování lze také označit inscenaci jiných skutečností, což se děje zejména prostřednictvím fingování sebevraždy oběti či se pachatel pokouší předstírat, že smrt oběti byla přirozená, nikoli násilná apod.⁹²

⁸⁸ MARTÍNEK, P., ZÍDKA, A. Metodika vyšetřování vražd. [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: http://bezpecnostni-sbory.wbs.cz/clanky/6-2011/metodika_vysetrovani_vrazd-prezentace.pdf.

⁸⁹ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická metodika*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 88-89.

⁹⁰ KONRÁD, Z., a kol. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. 2. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 1997, s. 61-62.

⁹¹ STACH, J. Metodika vyšetřování vražd. *Kriminalistický sborník*, 2006, roč. 50, č. 4, speciál č. 2, s. 6-7.

⁹² PORADA, V., a kol. *Kriminalistická metodika vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, s. 83.

4.1.2.2 Osobnost pachatele vraždy

Vraždy jsou podle statistik páčány převážně pachateli mladými, obvykle do třiceti let. Velkým podílem jsou mezi pachateli vražd zastoupeny osoby požívající nadměrně alkoholické nápoje a mající nízkou úroveň vzdělání. Vysoké je mezi vrahy také zastoupení psychopatů, často se jedná o agresivní a nezdrženlivé psychopaty. Značná část pachatelů vražd trpí oligofrenií neboli slabomyslností. Mezi pachateli vražd je více svobodných a rozvedených než ženatých. Pro vyšetřování vraždy je stěžejní zejména skutečnost, že v naprosté většině případů existoval mezi pachatelem a obětí vraždy blízký vztah. Je tedy pravděpodobné, že vrahem je někdo z okolí oběti, pachatel vraždy svoji oběť obvykle zná. V poslední době však přibývá také vražd na objednávku, kdy pachatelem vraždy je osoba, která svými vlastnostmi jde částečně nebo zcela mimo rámec dosavadních výsledků kriminologických výzkumů, což vyšetřování vraždy leckdy značně ztěžuje.⁹³

4.1.2.3 Osobnost oběti vraždy

Jak jsem již zmínila v souvislosti s pachatelem vraždy, v naprosté většině případů vražd existuje blízký vztah mezi pachatelem a jeho obětí, obvykle je tedy obětí osoba, která pachatele znala, nikoli náhodná oběť. Rovněž chování oběti před samotným činem a v jeho průběhu může mít významný vliv na to, zda a jakým způsobem je vražda provedena. V některých případech totiž oběť svým chováním vyprovokuje útočníka k vraždnému útoku. Může se tak stát například prostřednictvím posměšků, slovní agresí nebo třeba v důsledku špatně pochopeného flirtu u vražd sexuálně motivovaných.⁹⁴ Jindy však oběť nemusí zavdat pachateli k vraždě vůbec žádný důvod.

Nejsnadnější obětí vraždného útoku jsou očekávaně děti, ženy a staří lidé nad 60 let. Podíl žen, které se stávají obětí vraždy, kolísá v závislosti na motivu útočníka. Tak například výzkum v Německu zjistil, že celkový podíl ženských obětí u trestného činu vraždy činí 58%, obětmi loupežných vražd je 44% žen a sexuálních již 93%.⁹⁵

⁹³ ALBERTOVÁ, I. Metodika vyšetřování vražd 3. *Juristic* [online]. 2001 [cit. 2013-02-23]. Dostupné z: <http://trestni.juristic.cz/76009/clanek/trest2.html>.

⁹⁴ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 385.

⁹⁵ KAISER, G. *Kriminologie*. 8 neubearbeitete Auflage. Heidelberg: C. F. Müller Juristischer Verlag, 1989, s. 291.

Rovněž staří lidé ve věku nad 60 let jsou, vzhledem k jejich izolaci, tělesné a psychické slabosti a ustáleným zvykům, velmi snadnou obětí loupežných vražd.⁹⁶

4.1.2.4 Vražedný motiv

Konkrétně v případě vražd je škála motivů velmi široká a také dost proměnlivá. Na motiv můžeme často usuzovat z charakteristických stop a jeho zjištění má zásadní význam pro správné zvolení dalšího postupu vyšetřování a pro nalezení a usvědčení pachatele vraždy.⁹⁷

Mezi klasické motivy vražd, které lidstvo provázejí prakticky od jeho počátku, patří jednak motivy vyplývající z konfliktu mezi lidmi, tedy msta, nenávisť, žárlivost nebo afekt a dále motivy sexuální, např. vražda z vilnosti, jen výjimečně je to první protiprávní skutek pachatele a je nutné počítat s recidivou, z čehož obvykle kriminalisté vycházejí při vyšetřování tohoto typu vražd a pátrání po jejich pachatelích. Po roce 1990 se spolu se změnou ekonomické situace objevily další motivy vražd jakými jsou například likvidace svědků, vymáhání dluhů, vyřizování si účtů uvnitř zločinecké organizace, likvidace konkurence, rasová nesnášenlivost a vydírání.⁹⁸ Dále lze pak hovořit o motivu politickém, krycím, z útrpnosti apod.⁹⁹

4.1.3 Typické stopy vražd

U trestného činu vraždy se setkáváme s velkým množstvím stop, které se vyskytují na místě činu, místě nálezů mrtvoly, na místech přípravy činu i utajování činu, na oděvu a těle oběti i pachatele a na předmětech a nástrojích používaných při činu. Zkoumání tzv. typických stop trestného činu je pro kriminalistickou praxi velmi důležité. Určité stopy by se na místě činu najít měly, pokud se tam nenajdou je nutné tuto skutečnost zahrnout do vyšetřovacích verzí a také objasnit, proč tam takové stopy nejsou.¹⁰⁰

⁹⁶ KUCHTA, J. a kol. *Kriminologie*. 1. část. Brno: Masarykova univerzita, 1993, s. 109 – 110.

⁹⁷ PORADA, V. a kol. *Kriminalistika*. Brno: CERM, 2001, s. 680.

⁹⁸ STACH, J. Metodika vyšetřování vražd. *Kriminalistický sborník*, 2006, roč. 50, č. 4, speciál č. 2, s. 10-12.

⁹⁹ PORADA, V. a kol. *Kriminalistika*. Brno: CERM, 2001, s. 680.

¹⁰⁰ STACH, J. Metodika vyšetřování vražd. *Kriminalistický sborník*, 2006, roč. 50, č. 4, speciál č. 2, s. 12.

Typickými stopami v případě vraždy jsou materiální stopy, ale nelze pominout ani existenci paměťových stop ve vědomí svědků události nebo ve vědomí samotného pachatele vraždy. Materiální stopy se vždy liší podle způsobu spáchání vraždy, takže umožňují proces kriminalistické identifikace. V případě vraždy spáchané střelnou zbraní bývají přítomny balistické stopy, které se nacházejí na střele, na nábojnici, povýstřelové zplodiny na ruku i oděvu střelce. Pokud je oběť zastřelena zblízka, mohou být nalezeny i stopy střelby na oděvu i těle oběti.¹⁰¹ Důležité jsou při těchto závažných trestných činech právě mikrostopy, které jsou často jediným vodítkem při vyšetřování a objasňování vražd.

Zejména na místě činu mohou být dále nalezeny např. stopy daktyloskopické, trasologické a biologické, např. stopy krve, tkání, vlasy, chlupy, které jsou při trestném činu vraždy zvlášť časté. Mohou být nalezeny pachatelovy biologické stopy na těle oběti nebo na místě činu, které vznikají třeba při zápase útočnicka s obětí. Dále jsou pravděpodobné tyto biologické stopy oběti na těle nebo oděvu pachatele.¹⁰² Všechny výše uvedené kriminalisticky relevantní stopy mají velkou důkazní hodnotu, protože konkrétně prokazují jednak přítomnost pachatele na místě činu, ale také kontakt pachatele a oběti. V současné době je v případě biologických stop možné využít k zjištění totožnosti pachatele či oběti metodu DNA. Metoda DNA je metodou molekulární genetiky, která umožňuje určit původ krevních skvrn a jiných biologických materiálů s jistotou, která se blíží individuální identifikaci. Složením své DNA se dva jedinci od sebe odlišují více než svými dědičnými znaky.¹⁰³

U trestných činů vraždy je také často možné se setkat se stopami násilí na těle oběti. Tyto stopy poskytují informace o druhu a intenzitě násilí, o použitém vražedném nástroji a o mechanismu a příčině jejich vzniku, čímž podávají celkový obraz o jednání pachatele trestného činu.¹⁰⁴

Jak již bylo zmíněno v úvodu této podkapitoly, i v případě vraždy je možné se setkat s paměťovými stopami. Zdaleka nejkvalitnější informace o celém průběhu

¹⁰¹ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická metodika*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2006, s. 96.

¹⁰² PORADA, V. a kol. *Kriminalistika*. Brno: CERM, 2001, s. 357.

¹⁰³ ALBERTOVÁ, I. Metodika vyšetřování vražd 2. *Juristic* [online]. 2001 [cit. 2013-02-21]. Dostupné z: <http://trestni.juristic.cz/69446/clanek/trest2.html>.

¹⁰⁴ STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická metodika*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2006, s. 95.

trestného činu má pachatel trestného činu vraždy, neboť událost vnímá velmi pozorně a ve vzpomínkách se k ní obvykle neustále vrací. Na kvalitu paměťových stop však mohou negativně působit silné emoce nebo třeba ztráta paměti pachatele (amnézie). Objasnění trestného činu však ze zkušeností z praxe nelze stavět jen na přiznání pachatele, protože se často stává, že po konzultaci s advokátem jej pachatel odvolá, nebo naopak se může stát, že se podezřelý pod nátlakem nebo z důvodu, že se snaží krýt jiného pachatele, k trestnému činu přizná, ačkoli jej ve skutečnosti nespáchal. Proto je vždy doporučováno, aby byl výslech zaměřen na detaily, které zná jen policie a samotný pachatel činu.¹⁰⁵ Jednou z osob, která může informace zachycené ve vědomí člověka poskytnout, je také svědek, který vlastními smysly zaregistroval nějaké kriminalisticky relevantní události. V případě nedokonané vraždy bývají obvykle paměťové stopy i ve vědomí oběti.¹⁰⁶

4.1.4 Typické vyšetřovací situace

Typické vyšetřovací situace jsou vždy závislé na charakteru, množství a obsahu shromážděných důkazů a skutečností o případu. Jejich vytyčení umožní kriminalistům hned v počáteční fázi vyloučit zbytečnou práci a naopak zaměřit své pátrání vhodným směrem. V případě trestného činu vraždy lze v zásadě tyto vyšetřovací situace rozdělit v závislosti na tom, zda je známá oběť, nebo zda oběť známa není. Níže si jednotlivé typické vyšetřovací situace podrobněji přiblížíme.¹⁰⁷

4.1.4.1 Je k dispozici mrtvola nebo její části

Tuto vyšetřovací situaci lze dále rozdělit na dva odlišné případy. V prvním případě je totožnost mrtvoly známá, ve druhém případě naopak totožnost mrtvoly známá není. Nejčastější vyšetřovací situací je situace, kdy je nalezena mrtvola a její totožnost je známá. Totožnost mrtvoly je obvykle známá například z dokladů, které má mrtvola u sebe, nebo je mrtvola nalezena ve svém bytě, může být také poznána svými příbuznými nebo třeba sousedy či známými. Po ohledání místa činu a zajištění stop se

¹⁰⁵ STACH, J. Metodika vyšetřování vražd. *Kriminalistický sborník*, 2006, roč. 50, č. 4, speciál č. 2, s. 12.

¹⁰⁶ PORADA, V. a kol. *Kriminalistika*. Brno: CERM, 2001, s. 357.

¹⁰⁷ STACH, J. Metodika vyšetřování vražd. *Kriminalistický sborník*, 2006, roč. 50, č. 4, speciál č. 2, s. 12-14.

v takovém případě stanovují vyšetřovací verze a plánuje další vyšetřovací postup.¹⁰⁸ Tato vyšetřovací situace umožňuje, aby vyšetřovatelé postupovaly taktikou „od oběti k pachateli,“ jejíž podstatou je především zkoumání vztahů oběti s jejím okolím. Důležitým aspektem je v tomto případě motiv pachatele ke spáchání vraždy.¹⁰⁹

Druhou možností je v tomto případě situace, kdy je nalezena mrtvola nebo její části, nicméně její totožnost není kriminalistům známa. V takovém případě se pak nejprve usiluje o zjištění totožnosti oběti, význam zde hraje například Registr pohřešovaných osob na Policejním prezidiu ČR. Bohužel tyto případy zůstávají velmi často neobjasněny. V těchto případech je hlavním cílem celého vyšetřování zjistit totožnost oběti.¹¹⁰

Velmi obtížná a složitá je v takových případech identifikace mrtvoly nalezené bez oděvu, ve stadiu pokročilé hniloby nebo na místě, k němuž neměla určitý vztah a které ani není místem spáchání trestného činu. Velký význam má v tomto případě soudně lékařská expertíza, vyhlášení pátrání atd.¹¹¹

4.1.4.2 Mrtvola není k dispozici

V tomto případě se jedná opět o poměrně často vyšetřovací situaci, kdy je zde podezření z vraždy, nicméně mrtvola není k dispozici a ačkoli tomu určité indicie nasvědčují, nelze jednoznačně uzavřít, že došlo k vraždě. Jedná se především o případy nezvěstných osob, u kterých nemusí být na první pohled jasné, že došlo k vraždě, neboť se mohlo například stát, že osoba odcestovala, aniž by o tom své okolí informovala. Nezvěstná osoba však mohla také třeba spáchat sebevraždu a její tělo doposud nebylo nalezeno, nebo mohla zemřít v důsledku nehody a tělo doposud není k dispozici.¹¹²

Tuto vyšetřovací situaci obvykle ztěžuje zejména skutečnost, že chybí tělo oběti, které je zdrojem celé řady důležitých stop a informací. První vyšetřovací úkony jsou tak

¹⁰⁸ PORADA, V. a kol. *Kriminalistika*. Brno: CERM, 2001, s. 682.

¹⁰⁹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 388.

¹¹⁰ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 388.

¹¹¹ ALBERTOVÁ, I. Metodika vyšetřování vražd 4. *Juristic* [online]. 2001 [cit. 2013-02-21]. Dostupné z: <http://trestni.juristic.cz/76011/clanek/trest2.html>.

¹¹² PORADA, V. a kol. *Kriminalistika*. Brno: CERM, 2001, s. 681.

vždy směřovány především k nalezení těla oběti, popř. k jednoznačnému zjištění, že neznámá osoba se stala obětí násilného trestného činu, popř. trestného činu obecně.¹¹³

V případě, že není k dispozici tělo pohřešované osoby, je vyšetřování zahájováno na základě oznámení některé osoby z okolí oběti a na možnost, že se neznámá osoba stala obětí násilného činu se usuzuje zejména z toho, že jsou následně nalezeny stopy, které pro tuto možnost svědčí (např. krevní stopy v bydlíšti neznámé osoby), je známo, že neznámý měl konflikty s jinými osobami nebo mezi nimi panoval nepřátelský vztah, známkou, že došlo k násilnému trestnému činu může být i fakt, že pohřešovaný se nechystal dobrovolně odcestovat a nejsou zjištěny důvody k tajnému odchodu neznámého či k sebevraždě.¹¹⁴

4.1.5 Zvláštnosti vyšetřování vražd

Stejně jako vyšetřování celé řady trestných činů má i vyšetřování vražd své zvláštnosti a svá specifika. Určité zvláštnosti lze najít jak v předmětu vyšetřování, tak v samotném podnětu k vyšetřování vraždy, ale také třeba při vytyčování vyšetřovacích verzí. Z hlediska zvláštností předmětů vyšetřování lze zvláštnosti podle mého názoru nejlépe rozdělit následujícím způsobem na: zjištění totožnosti mrtvoly, zjištění příčiny smrti, zjištění místa události a doby smrti způsob spáchání a nástroje, otázku utajování trestného činu, nalezení vražedného nástroje, činnost oběti před spácháním, zjištění motivu vraždy a poslední zvláštností jsou v případě vyšetřování vražd věrohodní svědci.¹¹⁵

Podnětem k vyšetřování vražd může být jednak oznámení o nález mrtvoly nebo oznámení o pohřešování určité osoby. Z hlediska zvláštností podnětu k vyšetřování vraždy nelze opomenout, že po oznámení se provádí výslech oznamovatele a následně se v celé řadě případů provádí určitá ohledání, ať již ohledání místa nález mrtvoly, místa činu nebo třeba ohledání bydlíště neznámé osoby stejně jako ohledání nejrůznějších předmětů a stop. Zvláštností všech ohledání je skutečnost, že pokud má

¹¹³ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 387.

¹¹⁴ MUSIL, J. a kol. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. Praha: Karolinum, 1993, s. 24.

¹¹⁵ STACH, J. *Metodika vyšetřování vražd*. Praha : Policejní akademie ČR, 2005, s. 40.

kterékoli ohledání splnit svůj účel, musí akceptovat čtyři základní zásady, kterými jsou neodkladnost, neopakovatelnost, nezastupitelnost a řízení jediným vedoucím.¹¹⁶

Poslední oblastí, v níž se mohou objevit v souvislosti s vraždou určité zvláštnosti, je vytyčování vyšetřovacích verzí. Nejdůležitějším principem při vytyčování vyšetřovacích verzí je skutečnost, že vyšetřovací verze musejí být konstruovány tak, aby obsahovaly všechny možnosti, které se u daného případu nabízí. V případě vražd se v závislosti na konkrétním případě obvykle vytyčuje tři až pět verzí, nicméně jejich počet není nikdy přesně stanoven, takže záleží na okolnostech případu a konkrétní situaci. Všechny vytyčené verze by pak měly být prověřovány najednou, nikoli postupně.¹¹⁷

Zvláštnostmi při provádění následných úkonů, které se u vraždy objevují, jsou například výslech obviněného nebo různé expertízy. Výslech osoby obviněné z vraždy je zvláště náročný a složitý; platí to jak pro výslech osoby, která dosud nebyla trestána, tak i pro osoby, které mají pestrou kriminální minulost. Vždy je přitom třeba mít na paměti důležitost prvního výslechu obviněného; obecně lze konstatovat, že hrozba přísné sankce silně motivuje pachatele vraždy k popírání účasti na vraždě nebo se obviněný snaží alespoň snížit míru své odpovědnosti. Pachatelé předem připravovaných vražd (např. na objednávku apod.) promýšlejí důkladně svou případnou obhajobu a zajišťují si předem potvrzení svého alibi. Obhajoba pachatele nepřipravené vraždy naopak není tak důkladná, často se v ní vyskytují logické rozpory, jejichž využitím lze dosáhnout pravdivé výpovědi. Jen malá část pachatelů vražd sama oznámí trestný čin a pravdivě o věci vypovídá, nicméně výjimečně se lze setkat také s případy nepravdivého doznání a sebeobviňování.¹¹⁸

Co se týká expertíz, kromě soudně lékařské expertízy se takřka ve všech případech vyšetřování vražd nařizuje také zkoumání duševního stavu obviněného, neboť praxe ukazuje, že značná část pachatelů trpí duševní poruchou a je mezi nimi značný počet psychopatů. Znalci z oboru psychiatrie posuzují jednak rozpoznávací a ovládací

¹¹⁶ CHMELÍK, J. a kol. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2005, s. 27-29.

¹¹⁷ ALBERTOVÁ, I. Metodika vyšetřování vražd 4. *Juristic* [online]. 2001 [cit. 2013-02-21]. Dostupné z: <http://trestni.juristic.cz/76011/clanek/trest2.html>.

¹¹⁸ MUSIL, J. a kol. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. Praha: Karolinum, 1993, s. 32.

schopnosti pachatele, dále motivaci a pohnutky jeho jednání, možnost jeho resocializace. Na komplexním vyšetření duševního stavu pachatele se má vždy podílet také psycholog, u sexuálních vražd rovněž sexuolog.¹¹⁹

4.1.6 Zapojení veřejnosti do vyšetřování vraždy

Pomoc veřejnosti se nejvíc uplatní při pátrání po neznámém pachateli. Policejní orgány se často v takových případech obrací na veřejnost s výzvou na podání informací o okolnostech vraždy. Podaří se tak mnohdy získat informace o výskytu podezřelých osob v blízkosti místa činu a jejich popis, popis a pohyb dopravních prostředků. Pomoc veřejnosti je také velmi významná v případech pátrání po pohřešovaných osobách v terénu a v případech zjišťování totožnosti neznámých mrtvol.¹²⁰

4.2 Metodika vyšetřování trestného činu loupeže

Druhým trestným činem, jehož metodice vyšetřování se budu v této diplomové práci podrobně věnovat je loupež. Loupež jsem zvolila proto, že se jedná o velmi závažný násilný trestný čin, který směřuje jednak proti svobodě rozhodování a jednak proti majetku, představuje však také útok na tělesnou integritu poškozeného. Rovněž v případě loupeží v poslední době roste jejich brutalita a agrese pachatelů, což je velmi negativním jevem. Z policejních statistik také vyplývá, že objasněnost loupeží není příliš vysoká, dlouhodobě se pohybuje okolo 40%.¹²¹

V souvislosti s loupeží je zapotřebí také upozornit, že také předešlý trestný čin, o kterém bylo v této práci pojednáno, tedy vražda může mít loupežný motiv, nicméně loupežná vražda naplňuje v souladu s trestním zákoníkem skutkovou podstatu trestného činu vraždy, zatímco loupež je odlišným trestným činem, jehož následkem nemusí být a velmi často také nebývá usmrcení poškozeného, nicméně existují samozřejmě i případy, kdy při loupeži k usmrcení poškozeného dojde. To je také důvodem, proč je trestný čin loupeže velmi závažným trestným činem. Pro úplnost připomínám, že trestněprávní charakteristika vztahující se ke skutkové podstatě loupeže již byla

¹¹⁹ NĚMEC, M. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha: Eurounion, 2004, s. 143.

¹²⁰ ALBERTOVÁ, I. Metodika vyšetřování vražd 7. *Juristic* [online]. 2001 [cit. 2013-02-23]. Dostupné z: <http://trestni.juristic.cz/76456/clanek/trest2.html>.

¹²¹ ROZUM, J. a kol. *Výzkum trestného činu loupeže v Praze*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2005. s. 57.

vymezena v předchozí kapitole této diplomové práce, nyní se tedy již bude věnovat charakteristice kriminalistické a samotné metodice vyšetřování loupeží.

4.2.1 Kriminální situace v případě loupeže

Co se týká kriminálních situací v případě loupeže, lze zobecnit, že značná část loupeží se stává v nočních hodinách nebo na méně frekventovaných místech, popř. v místech, kde se nachází úkryty, které pachatelů umožňují útok ze zálohy (např. průchody, křoví apod.) Až na výjimky, většina pachatelů loupežných přepadení útočí jednotlivě v době a na místech, které minimalizují riziko jejich zadržení.¹²² Co se týká bankovních loupeží, zobecněné poznatky z USA pak ukazují, že nejvíce bankovních loupeží je páčáno v pátek od 11.00 do 15.00 hodin. Co se týká charakteru napadených osob, je pro pachatele vždy výhodnější napadnout starší osobu, osobu opilou nebo jinak indisponovanou, která se nemůže natolik účinně bránit. Pachatelé se mohou kriminální situaci přizpůsobit, tj. naplánovat loupež na určitý čas a na určité odlehle místo, mohou také plánovat únikovou cestu. Pachatelé se také někdy snaží kriminální situaci ovlivnit například tím, že poškozeného vylákají na odlehle místo apod.¹²³

Kriminologové se v zásadě shodují, že trestný čin loupeže je typickým příkladem tzv. pouliční či velkoměstské kriminality. Někteří autoři dokonce připomínají, že mnohdy se výraz „pouliční zločin“ stává pro loupež až jakýmsi hojně užívaným synonymem. Kriminální statistiky v tomto ohledu skutečně vypovídají vcelku přesvědčivě o tom, že k loupežím dochází mnohem častěji na veřejných prostranstvích ve městech a velkých průmyslových aglomeracích, než v prostředí venkova. Vysvětlení je možno hledat především v nedostatečné úrovni společenské kontroly lidského jednání a chování. Je totiž známo, že intenzita této kontroly je nepřímo úměrná hustotě obyvatelstva v dané lokalitě. Kriminologové i sociologové, kteří se otázkou vysoké míry kriminality ve městech zabývají, poukazují na to, že procesy industrializace a urbanizace, k nimž od konce devatenáctého století docházelo, vyústily mimo jiné i ve zjevnou sociální dezorganizaci. Ve městech tak začalo žít obyvatelstvo v podmínkách

¹²² Loupež, krádež. *Bílý kruh bezpečí* [online]. [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <http://www.bkb.cz/pomoc-obetem/trestne-ciny/loupez-kradez/>.

¹²³ STRAUS, J., a kol. *Kriminalistická metodika*. 2. vydání. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008, s. 61.

sociální diferenciaci, konfliktu hodnot a norem, sociální mobility, kulturní změny, kulturní prázdnoty a rovněž slabých primárních sociálních vztahů.¹²⁴

V zásadě existují tzv. viktimogenní situace, tedy místa a časové okamžiky, s nimiž je spojeno velké riziko ohrožení trestnou činností. Prakticky všechna světová velkoměsta jsou výrazným způsobem strukturována, a lze je tak dělit na specifické viktimogenní zóny (toto se nevztahuje jen na trestný čin loupeže, ale stejně tak na celou řadu dalších trestných činů, speciálně však na námi zkoumanou násilnou kriminalitu). Obecně je pak možno pro viktimogenní lokality vysledovat následující momenty: leží obvykle v blízkosti velkých aglomerací s levným bydlením, kde je vysoká koncentrace nezaměstnaných mužů ve věku nad 15 let, tyto prostory jsou spojovány hustou sítí dopravních prostředků, popř. jsou takovými prostředky snadno dostupné, tato místa nejsou protkána sousedskými vztahy a vazbami a jsou sociálně přehledná, tj. je obtížné rozpoznat místní od cizích a tyto lokality jsou v pravidelném intervalu opouštěny svými uživateli (lokality bydlení, které jsou opouštěny přes den nebo lokality administrativní, které jsou opouštěny večer).¹²⁵

4.2.2 Kriminologická charakteristika loupeže

Stejně jako v předešlé podkapitole, která se věnovala trestnému činu vraždy se i v případě loupeže budeme věnovat způsobu spáchání loupeže, osobnosti pachatele loupeže, osobnosti oběti loupeže a motivům loupeže.

4.2.2.1 Způsob spáchání loupeže

V souvislosti se způsobem páchaní loupeží je nutné se zaměřit na některá určující kritéria v této oblasti. Takovými kritérii je jednak intenzita agrese, dále charakter napadeného objektu a konečně také otázka existence předchozích kontaktů mezi pachatelem loupeže a obětí.

Podle intenzity agrese lze v zásadě vymezit následující druhy loupeží: jednak loupeže páchané s použitím pohružky bezprostředního násilí (v takovém případě např.

¹²⁴ ROZUM, J. a kol. *Výzkum trestného činu loupeže v Praze*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2005. s. 10.

¹²⁵ ROZUM, J. a kol. *Výzkum trestného činu loupeže v Praze*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2005. s. 11-12.

pachatel namíří zbraň na přepadenou osobu a vyzve ji, aby mu vydala peněžní hotovost apod.), dalším typem jsou loupeže páchané užitím přímého fyzického násilí (v takovém případě např. pachatel náhle, v úmyslu zmocnit se cizí věci, zaútočí na oběť a v okamžiku, kdy oběť je ve stavu znemožňujícím klást odpor, se pachatel zmocňuje předmětu svého zájmu) a třetím typem loupeží jsou loupeže páchané uvedením osoby do stavu bezbrannosti lstí (v takovém případě např. pachatel namíchá do nápoje silný uspávací prostředek, nebo nějakou omamnou látku s úmyslem zmocnit se cizí věci v době, kdy oběť bude omámena účinky podané látky apod.).¹²⁶

Pokud se zaměříme na kritérium charakteru napadeného objektu, můžeme rozlišit loupežná přepadení peněžních ústavů, přepravy peněz, obchodů, provozoven a jiných živnostenských prostor, bytových prostor, dopravních prostředků a loupežná přepadení prostá, kterými jsou např. loupežná přepadení občanů v parku nebo na ulici, která obvykle nevyžadují zvláštní přípravné činnosti.¹²⁷

Posledním kritériem, které může být určující pro způsob spáchání loupeže je předchozí kontakt mezi pachatelem a obětí loupeže. Zde můžeme rozlišit loupež, ke které došlo bez předchozího kontaktu mezi pachatelem a obětí, dále loupež, ke které došlo po předchozím kontaktu mezi pachatelem a obětí, jejichž znakem je skutečnost, že oběť se před vlastní loupeží zdržovala dobrovolně ve společnosti pachatele. V takovém případě někdy pachatel tento předchozí kontakt navazuje již s úmyslem loupit, nicméně nemusí tomu tak vždy být. V zásadě lze rozlišovat tři nejčastější typy loupeží v rámci této kategorie. Jedná se o loupež, ke které došlo po předchozí společné konzumaci alkoholu, dále o loupež, ke které došlo v souvislosti s prostitucí, a pachatelé často volí také taktiku, kdy za účelem loupeže nejprve využijí klamavé jednání.¹²⁸

4.2.2.2 Osobnost pachatele loupeže

Motivace a osobnost pachatele loupeže ovlivní průběh a následky trestného činu. Oběť trestného činu loupeže si nemůže vybrat, kdy a za jakých okolností bude

¹²⁶ STRAUS, J., a kol. *Kriminalistická metodika*. 2. vydání. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008, s. 61-62.

¹²⁷ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 399.

¹²⁸ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 399-400.

přepadena, natožpak kdo bude pachatelem. Osobnost pachatele je velmi důležitá nejen pro průběh trestného činu, ale zejména v následcích pro oběť.¹²⁹

Mezi pachateli trestného činu loupeže obecně převažují mladší osoby mužského pohlaví, vykazující navíc podprůměrnou vzdělanostní úroveň a pocházející z nižších sociálních vrstev. Ženy se loupeží dopouštějí pouze výjimečně, a to především jako spolupachatelky či jako tzv. „volavky.“ Často jsou u nich konstatovány i sklony k vyhýbání se práci a k alkoholismu, přičemž právě pod vlivem alkoholu se trestné činnosti mnohdy dopouštějí a jejím motivem také někdy bývá snaha si na něj opatřit prostředky. Mezi pachateli loupeží lze také najít značný podíl etnických menšin. Podle jiných typologií je také možné rozlišit pachatele na lupiče profesionálního, lupiče příležitostného, lupiče závislého na drogách a lupiče závislého na alkoholu.¹³⁰

Profesionálním lupičem rozumí pachatele, který se loupežím věnuje dlouhodobě a intenzivně, a pro nějž je typické pečlivé plánování činu, stejně jako fakt, že se specializuje spíše na delikty vynášející větší sumy peněz (například na bankovní loupeže). Příležitostný lupič naproti tomu své činy páchá spíše náhodně, ačkoli i on u potenciálních obětí obvykle zvažuje takové znaky, jako je dostatek peněz či fyzická síla, a ohledně míst, kde loupeže páchá, pak rozmýšlí například možnosti následného útěku. Pro zbylé dva typy lupičů je charakteristické, že základním motivem pro páchání loupeží je u nich nutnost obstarat si peníze na nákup návykové látky. Pachatel závislý na drogách loupí spíše výjimečně, neboť mnohem častěji se snaží potřebné prostředky získat krádeží. Přesto je o něm možno prohlásit, že své činy rozmýšlí a plánuje pečlivěji, než lupič příležitostný, neboť ho k tomu nutí potřeba pravidelně si obstarat finanční prostředky. Pro lupiče-alkoholika je pak zase typické, že se loupežím nevěnuje dlouhodobě a své činy ani neplánuje, naopak jedná spíše pod vlivem momentální situace. Při loupeži si tento typ pachatele nepočíná příliš opatrně, a bývá proto také poměrně často dopaden nedlouho po činu.¹³¹

¹²⁹ OLIBERIUS, V. Pachatel loupeže I. *Petrol magazín* [online]. 2010 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: <http://old.petro.cz/stanice-provoz/clanek.asp?id=13946>.

¹³⁰ ROZUM, J. a kol. *Výzkum trestného činu loupeže v Praze*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2005. s. 12-13.

¹³¹ ROZUM, J. a kol. *Výzkum trestného činu loupeže v Praze*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2005. s. 13.

Až na výjimky, většina pachatelů loupežných přepadení útočí jednotlivě v době a na místech, které minimalizují riziko jejich zadržení.¹³² Jejich jednání bývá rázné, logické, racionální, cílevědomé, předem promyšlené. Verbálně se projevují co nejméně, při činu jsou však nervózní a vypjatí. V důsledku toho se objevují sklony ke zkratovým nebo pudovým reakcím. Jen výjimečně se u nich setkáváme s hrubostí, vulgárností nebo bezohlednou agresivitou, která však bývá většinou jen součástí jejich role a je tudíž předstíraná, není tedy obvykle charakterovým rysem pachatele loupeže.¹³³

4.2.2.3 Osobnost oběti loupeže

Typickým charakteristickým znakem oběti trestného činu je její spoluzavinění, neboť spoluzavinění oběti lze detekovat zhruba v polovině případů všech loupeží. Obecně se obětí trestného činu loupeže stávají zejména muži (údaje se liší, přičemž se pohybují v rozmezí 70–90%), kteří v mnoha případech sami přispějí k trestnému činu svým rizikovým chováním, např. jsou-li očividně pod vlivem alkoholu či jiných návykových látek.¹³⁴

Zhruba v jedné třetině případů je možné vysledovat bezprostřední vztah trestného činu k povolání oběti, neboť obětí trestného činu loupeže se často stávají např. prodavači v obchodech, obsluha barů a restaurací apod.¹³⁵

4.2.2.4 Motivy loupeže

Pro pachatele celé řady trestných činů je charakteristická slabá vůle. Obecně bylo zjištěno, že pachatelé trestné činnosti snadno podléhají náhodným vlivům, jsou nestálí a nezdrženliví. Jejich životní cíle jsou nasměrovány k bezprostřednímu uspokojování svých potřeb v přítomnosti, bez ohledu na následky v budoucnosti a mají snížené zábrany. Je velmi zajímavá okolnost, že v případech, kdy motivací je pouze hmotný zisk, upřednostní pachatel formu loupeže před krádeží. V těchto případech pachatel zcela jasně preferuje jednodušší cestu k zisku, a to bez ohledu na možné

¹³² Loupež, krádež. *Bílý kruh bezpečí* [online]. [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <http://www.bkb.cz/pomoc-obetem/trestne-ciny/loupez-kradez/>.

¹³³ STRAUS, J., a kol. *Kriminalistická metodika*. 2. vydání. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008, s. 68.

¹³⁴ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 440.

¹³⁵ ROZUM, J. a kol. *Výzkum trestného činu loupeže v Praze*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2005. s. 101.

následky. U kriminálních činů je mnohdy motivace a samotné jednání ovlivněno různými typy poruch a duševních nemocí. Známe poruchy vědomí, myšlení, vnímání, emocí, jednání, paměti, intelektu, pudů a osobnosti. Duševních nemocí je pak celá řada a vychází z nepřehledného množství příčin.¹³⁶

Prakticky není možné, aby existovala loupež, která by neměla žádný motiv. Obvykle je motivem loupeže právě výše zmíněný hmotný zisk, přičemž však obvykle pachatel nespáchá loupež proto, že by jim scházely prostředky nutné k uspokojení základních životních potřeb.¹³⁷ Z toho lze také dovodit, že pachatelé loupeže jsou obvykle nezdrženliví jedinci, nikoli jedinci v zoufalé ekonomické situaci.

4.2.3 Typické stopy loupeže

Typickými stopami loupeží jsou jednak stopy ve vědomí, a to obvykle jak ve vědomí oběti, tak ve vědomí pachatele a rovněž stopy materiální. Stopy ve vědomí jsou důležité zejména proto, že oběť při loupeži obvykle přijde s pachatelem loupeže do kontaktu, tudíž má možnost si zapamatovat například vzhled pachatele, co měl na sobě, nebo jeho hlas či zvláštní charakteristiky, které mohou orgánům činným v trestním řízení významně napomoci ke zjištění a dopadení pachatele konkrétní loupeže. Samozřejmě využití stop ve vědomí oběti má své limity zejména proto, že v případech, kdy je oběť ohrožována zbraní se soustředí primárně na zbraň a nikoli na samotného pachatele loupeže, tudíž si jeho podobu nemusí zapamatovat. Dalším aspektem je skutečnost, že vnímání v situacích, kdy je oběť ohrožena na životě je jiné než v běžných situacích, oběť může mít sklon nadhodnocovat nebezpečí, ale může mít v paměti i zkreslenou paměťovou stopu pachatele, který jí například mohl připadat vyšší, silnější než ve skutečnosti je apod.¹³⁸

Vedle stop ve vědomí se i u loupeží, zejména u těch kde bylo použito fyzické násilí, vyskytují stopy materiální. Tyto stopy se nacházejí obvykle zejména na místě činu (např. krev, pachové stopy, nábojnice, trasologické stopy apod.), dále je možné

¹³⁶ OLIBERIUS, V. Pachatel loupeže I. *Petrol magazín* [online]. 2010 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: <http://old.p petrol.cz/stanice-provoz/clanek.asp?id=13946>.

¹³⁷ WRIGHT, R., DECKER, S. H. *Robbers on Robbery. Prevention and the offender*. U.S. Department of Justice [online]. [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/193800.pdf>.

¹³⁸ STRAUS, J., a kol. *Kriminalistická metodika*. 2. vydání. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008, s. 67.

najít určité stopy na těle oběti (např. zranění nebo třeba kontaktní mikrostopy), je však možné najít materiální stopy na těle nebo oděvu pachatele loupeže (např. kontaktní mikroskopy, stopy po obraně oběti apod.) a stopy pochopitelně nachází na předmětech, které byly užity ke spáchání loupež (např. na zbraních).¹³⁹

4.2.4 Typické vyšetřovací situace u loupeže

Mezi nejdůležitější aspekty utvářející vyšetřovací situace v případě loupeží patří zejména včasné oznámení loupeže a zjištění základních informací při oznámení, rychlost reakce orgánů činných v trestním řízení na oznámení nebo jinak získané informace, které nasvědčují skutečnosti, že byla spáchána loupež, charakter a kvalita sil a prostředků, kterými disponuje policejní orgán v dané chvíli na daném místě a konečně kvalita a kvantita informací a poznatků zjištěných při prvotních vyšetřovacích úkonech.¹⁴⁰

V zásadě lze v případě trestného činu loupeže rozlišovat čtyři typické vyšetřovací situace. V prvním případě určité skutečnosti nasvědčují tomu, že došlo k trestnému činu loupeže, přičemž předpokládaný pachatel popř. spolupachatel byl zadržen na místě činu nebo v bezprostřední blízkosti místa činu. V takovém případě se vyšetřování zaměřuje především na zajištění důkazů, které bude následně možné použít k usvědčení pachatele před soudem. Ve druhém případě jsou zde skutečnosti nasvědčující tomu, že došlo k loupeži, nicméně v tomto případě nelze vyslovit důvodné podezření, že takovou loupež spáchal určitý konkrétní pachatel, nicméně údaje ke zjištění totožnosti pachatele trestného činu jsou dostupné, protože je například známý popis pachatele. V tomto případě se orgány činné v trestním řízení zaměřují na zjištění totožnosti pachatele loupeže, nicméně také zajišťují důkazní prostředky, které mohou vést k usvědčení konkrétní osoby z trestného činu loupeže.¹⁴¹

Třetí možná typická vyšetřovací situace spočívá v tom, že byly zjištěny skutečnosti, které nasvědčují tomu, že došlo k trestnému činu loupeže, nicméně v tomto případě nejsou známy žádné informace o pachateli, tj. ani jeho identifikační znaky, nebo jsou takové informace jen velmi povrchní, stejně jako identifikační znaky uloupených

¹³⁹ STRAUS, J., a kol. *Kriminalistická metodika*. 2. vydání. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008, s. 68.

¹⁴⁰ STRAUS, J., a kol. *Kriminalistická metodika*. 2. vydání. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008, s. 68.

¹⁴¹ STRAUS, J., a kol. *Kriminalistická metodika*. 2. vydání. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008, s. 69.

věcí. Tato situace je pro orgány činné v trestním řízení poměrně obtížná, z počátku je nutné zejména zadokumentovat dosažitelné důkazy a jejich zdroje a dále je potřeba získat identifikační znaky pachatele popř. identifikační znaky odcizených předmětů. Poslední typickou vyšetřovací situací v případě loupeže je situace, kdy veškerá zjištěná fakta prakticky nenasvědčují tomu, že došlo k loupeži, jediným zdrojem informací o loupeži je výpověď oběti této loupeže. V takovém případě také nejsou k dispozici ani identifikační znaky pachatele ani odcizených věcí. V takovém případě se může jednat buď o situaci, kdy oběť oznámila loupež orgánům činným v trestním řízení s velkým zpožděním, ale může se také jednat o situaci, kdy si oběť z nějakého důvodu loupež vymyslela a loupež se tedy nikdy vůbec nestala. V této situaci je nejprve především nutné všemi možnými dostupnými prostředky prověřit výpověď poškozeného.¹⁴²

4.2.5 Zvláštnosti vyšetřování loupeží

Stejně jako v případě vraždy lze i u loupeže najít celou řadu zvláštností jak v předmětu vyšetřování, tak v podnětu k vyšetřování, ale i v samotných postupech. V případě předmětu vyšetřování je kupříkladu nutné se zaměřit na samotnou otázku, jakým způsobem a jakými prostředky byla použita hrozba násilí ze strany pachatele vůči oběti.¹⁴³

V souvislosti s podnětem k vyšetřování je třeba počítat s tím, že loupež může orgánům činným v trestním řízení hlásit osoba podnapilá nebo osoba zraněná, jejíž výpověď nemusí být vždy zcela přesná a úplná. Tento fakt by však neměl vést kriminalisty k tomu, že budou vyšetřování loupeže odkládat. Další zvláštností v oblasti podnětu k vyšetřování loupeže může být, jak již bylo zmíněno výše skutečnost, že loupež může být inscenovaná, tedy k ní ve skutečnosti nikdy nedošlo a osoba, která tvrdí, že je poškozeným, si loupež z nějakého důvodu vymyslela. Objasňování těchto situací bývá leckdy velmi obtížné, protože poškozený často vytváří falešné stopy, které mají jeho výpověď potvrzovat.¹⁴⁴

¹⁴² MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 403.

¹⁴³ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 404.

¹⁴⁴ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 404.

4.2.6 Zapojení veřejnosti do vyšetřování loupeže

Zapojení veřejnosti do vyšetřování loupeží je vhodné zejména v případech, kdy nejsou známy identifikační znaky pachatele, popř. jsou známy identifikační znaky pachatele, ale není známá jeho totožnost a místo pobytu. Zapojení veřejnosti však může mít význam i z hlediska dokazování, neboť z veřejnosti se často mohou rekrutovat svědci trestného činu loupeže.

4.3 Metodika vyšetřování znásilnění

Znásilnění je trestný čin, který je v mnoha ohledech velmi specifický. Ačkoli se jedná o zločin, který je (po vraždě) označován za nejvíce zraňující, je mu (nejen) v českém kontextu věnováno velmi málo pozornosti. Výsledkem je malá podpora obětí znásilnění, zlehčování a bagatelizace dané problematiky, vytváření a udržování mýtů, které jednoznačně přispívají k dvojí viktimizaci obětí znásilnění.¹⁴⁵

Podobně jako v předchozích případech se ani v případě znásilnění již nebudou podruhé věnovat trestněprávní charakteristice trestného činu. Zaměřím se tedy zejména na charakteristiku kriminalistikou, na kriminální situace a další související charakteristiky. Trestný čin znásilnění je jedním z nejzávažnějších trestných činů, přičemž jeho základním znakem je, že tento čin směřuje k sexuálnímu uspokojení pachatele. Tento trestný čin přitom směřuje proti rozhodování o vlastním sexuálním životě poškozeného a mezi trestnými činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti patří k nejzávažnějším. Jedná se rovněž o poměrně častý trestný čin, což jsou důvody, proč jsem právě znásilnění zvolila jako poslední násilný trestný čin, který budu v této diplomové práci detailně analyzovat. Znásilnění je charakteristické také tím, že povětšinou zanechávají na svých obětech fyzické a především také psychické následky.

Z výzkumů plyne, že sexuální násilí patří mezi nejméně oznamované delikty, ačkoli je, s výjimkou vraždy, znásilnění považováno za nejvíce zraňující zločin. Oficiální statistiky doprovází tzv. vysoká latence (zatajování a skrývání činů). Častěji bývají oznamovány případy, kdy došlo k vážnějším tělesným zraněním, nebo byl čin

¹⁴⁵ O projektu. *Stop znásilnění* [online]. [cit. 2013-02-23]. Dostupné z: <http://www.stopznasilneni.cz/cz/o-projektu>.

spáchán neznámým agresorem. V ČR je oficiálně registrováno jedno až dvě znásilnění denně – předpokládá se, že znásilnění je oznamováno pouze v 8 % případů (znásilnění, ke kterému došlo v rámci rodinných a partnerských vztahů, je nahlašováno pouze v 3 % případů). Se sexuálním násilím se v průběhu svého života setká až 25 % žen a 6-10 % mužů – oficiální statistiky postihují pouze zlomek skutečného výskytu jevů sexuálního násilí.¹⁴⁶

4.3.1 Kriminální situace při znásilnění

V případech znásilnění se nejčastěji se setkáváme s následujícími kriminalistickými situacemi. V první typické kriminalistické situaci pachatel svou oběť zná a má s ní určitý vztah, ať už přátelský, pracovní, rodinný či milenecký, kterého využívá ke spáchání trestného činu znásilnění. K dosažení pohlavního styku užije pachatel obvykle násilí či hrozbu bezprostředního násilí, nebo osobu přivede do stavu bezbrannosti a toho pak využije. Pokud je čin oznámen, může vztah pachatele a oběti vyšetřování buď usnadnit (např. již není třeba po pachateli pátrat) nebo naopak ztížit (např. při ovlivňování svědků).¹⁴⁷

Druhá typická kriminální situace je taková, že pachatel na místech jako jsou například restaurace či diskotéka, se svou obětí naváže povrchní známost. Poté, co oběť přijme návrh pachatele ke svezení automobilem, či doprovodu po diskotéce, se pachatel ve vhodném okamžiku pokusí o pohlavní styk. Setká-li se s odporem ze strany oběti, užije násilí či jím bezprostředně hrozí. Oběť si je často v těchto případech své neopatrnosti či přímo provokativního chování vědoma. Proto se také mnohdy snaží spáchání činu zapřít.¹⁴⁸

V třetí kriminální situaci, která je charakteristická pro znásilnění pachatel napadá své oběti, aniž by s nimi navázal předchozí kontakt, často za užití brutálního násilí či hrozby zbraní s úmyslem ji použít. Svou oběť vyhledává především na místech, kde se

¹⁴⁶ Statisticky. *Stop znásilnění* [online]. [cit. 2013-02-25]. Dostupné z: <http://stopznasilneni.ecn.cz/cz/znasilneni/statistiky>.

¹⁴⁷ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 460.

¹⁴⁸ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 460.

vyskytují osamělé ženy. Pachatel nezhřídka využije momentu překvapení a oběť tak nestačí klást odpor.¹⁴⁹

4.3.2 Kriminologická charakteristika znásilnění

Stejně jako v předešlých případech se v této podkapitole podrobněji zaměříme na způsob spáchání, osobnost pachatele a oběti a motivaci pachatele k trestnému činu znásilnění, což jsou základní kriminologické charakteristiky libovolného trestného činu.

4.3.2.1 Způsob spáchání znásilnění

Klasifikace mravnostních trestných činů obecně je závislá na osobě pachatele, a především na oběti činu, charakteru jejich vzájemných vztahů, na místě, době, přípravě činu, na způsobu napadení a obrany. Klasifikujeme-li způsob páchaní na základě věku pachatele a oběti, můžeme při tomto dělení rozlišit sexuální trestné činy páchané mezi dospělými, mezi dospívající mládeží a na mládeži. V případě znásilnění se nejčastěji jedná o způsob spáchání mezi dospělými, kterému budeme věnovat největší pozornost, dále je možné spáchání znásilnění mezi mladistvými ve věku nad 15 let, naopak pokud se jedná o sexuálně motivované delikty páchané na mládeži do 15 let, jedná se především o trestný čin pohlavního zneužití, který není tématem této kapitoly, tudíž se mu nebudu příliš věnovat.

V případě znásilnění, které je spácháno mezi dospělými, je tedy pachatel i oběť starší osmnácti let. Typickými znaky způsobu spáchání znásilnění v rámci této skupiny je použití násilí, hrozby bezprostředním násilím nebo uvedení oběti do stavu bezbrannosti, což je možné realizovat například podáním omamných prostředků nebo alkoholu a následným využitím tohoto stavu. Způsob znásilnění pak obvykle navazuje na výše uvedené kriminologické situace, kdy může jednak dojít ke znásilnění mezi osobami, které se znají a je mezi nimi určitý vztah a násilník tohoto vztahu využije ke spáchání trestného činu. V jiném případě násilník před znásilněním navazuje s obětí povrchní vztah. Je však také možné a stává se poměrně často, že pachatel napadá své oběti, aniž by s nimi navázal jakýkoli kontakt či vztah.¹⁵⁰

¹⁴⁹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminologika*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 461.

¹⁵⁰ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminologika*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 461-462.

Způsob spáchání trestného činu znásilnění lze dále členit také podle motivu a cíle znásilnění. V takovém případě lze rozlišit jednak agresivní znásilnění, které tvoří okolo 20% všech znásilnění. Jeho cílem je oběť tělesně a duševně zranit a sexualita je zde zbraní sloužící k ponížení oběti. Motivem takového znásilnění je pomsta za odmítnutí. Druhým typem znásilnění je pak znásilnění jako sexuální sebepotvrzení pachatele, které je nejčastější, tvoří asi 50% všech trestných činů znásilnění. Pachatel se obvykle snaží překonat pocit vlastní nedostatečnosti a dokázat si vlastní mužnost. Poměrně málo čtené, ale zato velmi nebezpečné je sadistické znásilnění, které tvoří asi 5% všech případů znásilnění. Tento typ znásilnění spojuje motiv agrese a motiv sexuální, přičemž tento typ znásilnění je velmi nebezpečný zejména proto, že může vyústit až v sexuálně motivovanou vraždu. Dalším méně častým typem znásilnění, který rovněž tvoří asi 5% případů znásilnění je skupinové znásilnění. Takové znásilnění bývá často pácháno mladými lidmi a jeho cílem je zejména získání uznání. V zhruba 20% případů dochází k impulzivnímu znásilnění, které spočívá v tom, že jeho pachatel obvykle spontánně využije příležitosti ke znásilnění, která se mu naskytla.¹⁵¹

Až ve dvou třetinách usilují pachatelé o vaginální styk, dále o orální styk a osahávání. Méně často usilují o styk anální, který většinou charakterizuje pachatelovo sadistické zaměření nebo homosexuální zkušenosti z výkonu trestu.¹⁵²

Rizikové chování ženy jako je autostop či náhodná známost, mohou samozřejmě ke znásilnění přispět, nicméně takové rizikové jednání oběti není pro posuzování pachatele významné. Nemá vliv na způsobilost pachatele rozpoznat, že se dopouští protispolečenského chování.¹⁵³

4.3.2.2 Osobnost pachatele znásilnění

Pachatelé znásilnění představují značně rozmanitou skupinu. Výrazné odlišnosti co do psychologických charakteristik nacházíme mezi pachateli vztahového a útočného násilí, o kterém již bylo pojednáno v předcházející podkapitole.

¹⁵¹ NOVOTNÝ, o., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 1. vydání. Praha : Eurolex Bohemia, 2001, s. 288.

¹⁵² Znásilnění: oběť trpí dvakrát. *Existence: Amnesty international* [online]. 2012, č. 1 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: <http://www.amnesty.cz/download/file/419>.

¹⁵³ PAVLOVSKÝ, P. a kol. *Soudní psychologie a psychiatrie*. Praha : Grada, 2004, s. 235.

Z hlediska mravnostních trestných činů je zastoupení pachatelů ve všech věkových kategoriích,¹⁵⁴ nicméně nejčastěji jsou pachateli znásilnění muži v rozmezí mezi 30-39 rokem věku. Od roku 2001 může být v souladu se zákonem pachatelem i žena, nicméně jejich podíl na této trestné činnosti je minimální. Pachatelé jsou často v předemné době pod vlivem alkoholu. Uvádí se, že více než polovina jsou pachatelé z okolí oběti (známí, spolupracovníci apod.). O osobnosti pachatelů znásilnění platí to, že mívají nízkou úroveň vzdělání, trpí primitivismem, nezdrženlivostí a jsou nekulturní. A jak jsem již výše uvedla, většinou nejde o sociální devianty. Co se týče recidivních násilníků, pro ně je typický nepřátelský postoj k okolí, vyšší míra agrese a někteří z nich trpí sebenejistotou. Násilníci navíc většinou ani nepocitují svou vinu z trestné činnosti.¹⁵⁵ Je také zajímavým faktem, že většina násilníků je v době znásilnění ženatých či mají partnery (statistiky z USA uvádí 60 % případů).¹⁵⁶

*„Řada mravnostních trestných činů je spojena s patologickou sexuální preferencí, sexuální úchylkou nebo jinými chorobnými změnami osobnosti, které ve většině případů vybudí sexuální pud a významně snižují ovládací a rozpoznávací složku jednání, akcelerují agresivitu.“*¹⁵⁷ Z forenzně sexuologického a psychologického hlediska je nutno rozlišovat sexuální delikventy na ty, kteří trpí deviací v pravém slova smyslu, a na ty, kteří se sexuálních deliktů dopouštějí v rámci jiné, většinou osobnostní či sociální patologie, nicméně je nelze označit za sexuálně deviantní.¹⁵⁸

Pachatele sexuálních znásilnění lze v zásadě dělit do tří skupin, jedná se jednak o pachatele dopouštějící se mravnostní trestné činnosti příležitostně, bez významné motivace, dále sem patří pachatelé dopouštějící se mravnostně trestné činnosti cíleně, promyšleně až organizovaně, kde základním motivem je uspokojení sexuálních potřeb nebo zisk a třetí skupinou jsou pachatelé patologicky zaměřeni, se sexuální nebo jinou úchylkou.¹⁵⁹

¹⁵⁴ CHMELÍK, J. a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha : Portál, 2003. s. 23.

¹⁵⁵ PAVLOVSKÝ, P. a kol. *Soudní psychologie a psychiatrie*. Praha : Grada, 2004, s. 235.

¹⁵⁶ Desatero mýtů o znásilnění. [online]. [cit. 2013-02-23]. Dostupné z: <http://www.jujutsu.cz/clanky/desatero-ma>.

¹⁵⁷ CHMELÍK, J. a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha : Portál, 2003. s. 23.

¹⁵⁸ WEISS, P. *Sexuální deviace*. Klasifikace, diagnostika a léčba. Praha : Portál, 2002, s. 212.

¹⁵⁹ CHMELÍK, J. a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha : Portál, 2003. s. 23.

Je však důležité si uvědomit, že pachatelé jsou jen zčásti deviantní. V mnohých případech se jedná o normální jedince, u kterých lze maximálně hovořit o poruchách osobnosti či o sociálních poruchách. Mezi teoriemi příčin sexuálního násilí je v českém diskursu obzvláště podhodnoceno sociokulturní vysvětlení, tedy že násilí je produkt nerovností ve společnosti, souvisí s patriarchátem a genderovým řádem.¹⁶⁰

Počet sexuálních deviantů mezi pachateli znásilnění sice nepřevládá, protože znásilnění častěji páchaní nedevariantní jedinci, přesto se dopouštějí mnohdy velmi nebezpečných a opakovaných útoků. Často mají sklon k páchání kriminality jiného druhu a jsou tedy častými kriminálními recidivisty.¹⁶¹

4.3.2.3 Osobnost oběti znásilnění

Oběťmi mravnostních trestných činů obecně bývají převážně ženy, nejčastěji ve věku do 30 let, jen ve výjimečných případech, kdy je pachatel sexuálně orientován na stejné pohlaví, je obětí muž. U mravnostních trestných činů páchaných na ženách se v řadě případů vyskytuje určitý „podíl“ na příčině spáchání sexuálního deliktu. Jde např. o vyzývavé oblečení, koketování s pachatelem, vyzývavé a provokativní chování apod.).¹⁶²

Takové chování lze považovat za jakýsi negativní vliv oběti, který je také patrný z průběhu objasňování trestného činu z obavy před hanbou, reakcí okolí, rodiny apod. Proto oběti sexuálních deliktů tento trestný čin buď oznamují se značným zpožděním, čímž je stíhání pachatele značně ztíženo či v některých případech dokonce znemožněno, anebo jej neoznámí vůbec. Typickou pro řadu mravnostních trestných činů je náhodnost výběru oběti, zvláštní skupinu vytvářejí oběti z řad manželek pachatelů, a to zejména v době rozvodového řízení.¹⁶³

¹⁶⁰ Desatero mýtů o znásilnění. [online]. [cit. 2013-02-23]. Dostupné z: <http://www.jujutsu.cz/clanky/desatero-ma>.

¹⁶¹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 465.

¹⁶² CHMELÍK, J. a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha : Portál, 2003. s. 25.

¹⁶³ CHMELÍK, J. a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha : Portál, 2003. s. 26.

Z výzkumů také vyplynulo, že dotazovaní pachatelé znásilnění také např. uváděli, že si pro znásilnění nakonec zvolili oběť, která na ně působila jako nesamostatná, pasivní, málo sebejistá a pomalá.¹⁶⁴

4.3.2.4 Motiv znásilnění

Ačkoli na první pohled se zdá, že motivem pachatele je pouze jeho sexuální uspokojení, kriminální chování pachatele trestného činu znásilnění ve skutečnosti nemusí být a také obvykle nebývá motivováno pouze potřebou získat sexuální uspokojení. Doprovázejícími a někdy dominujícími motivy mohou být také zloba, msta nebo potřeba ujistit se o vlastní moci.¹⁶⁵

4.3.3 Typické stopy znásilnění

Trestný čin znásilnění předpokládá přímý kontakt mezi pachatelem a obětí trestného činu. Stěžejními stopami jsou tedy stopy ve vědomí oběti, ale také ve vědomí pachatele popř. i ve vědomí svědků trestného činu, tedy stopy paměťové, nicméně pokud je znásilnění nahlášeno krátce po činu, je možné zajistit rovněž celou řadu materiálních stop. Z materiálních stop jsou v případě trestného činu znásilnění důležité zejména biologické stopy, mezi které se řadí především sperma pachatele, získané z výtěru pochvy oběti či ohledáním prádla, krev, vlasy, chlupy, moč a tkáň, nacházející se občas pod nehty obětí. Tyto stopy je možné na základě analýzy DNA využít k individuální identifikaci pachatele. Na základě stop působení (např. násilí na těle oběti, stopy zápasu na místě činu) lze zjistit jednak informace o mechanismu jednání, a také z nich vyplývá možnost určení intenzity útoku pachatele i obrany oběti.¹⁶⁶

4.3.4 Typické vyšetřovací situace při znásilnění

Mezi typické vyšetřovací situace v případě trestného činu znásilnění patří jednak situace, kdy dostupné informace nasvědčují tomu, že došlo ke znásilnění, nicméně není známo, kdo je pachatelem. V takovém případě se vyšetřování primárně zaměřuje na zjištění totožnosti pachatele znásilnění a následně na jeho dopadení. Další možnou

¹⁶⁴ ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2006, s. 213

¹⁶⁵ KUČHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha : C. H. Beck, 2005, s. 412.

¹⁶⁶ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 466.

vyšetřovací situací je taková situace, kdy skutečnosti nasvědčují, že došlo k trestnému činu znásilnění a zároveň je znám pravděpodobný pachatel. V takovém případě se orgány činné v trestním řízení zaměřují na shromáždění důkazních prostředků a pachateli je možné v brzké době obvykle sdělit obvinění z trestného činu znásilnění. Tato vyšetřovací situace je pro orgány činné v trestním řízení i pro případné dopadení pachatele nejvýhodnější, neboť šance na dopadení a potrestání pachatele jsou zde vysoké. Třetí a poslední typickou situací je situace, kdy skutečnosti zjištěné z výpovědi poškozeného popř. svědků přesvědčivě nenasvědčují tomu, že ke znásilnění došlo. V těchto případech bývá obvykle známá totožnost údajného pachatele znásilnění. V takovém případě je nutné se zaměřit zejména na získání dalších důkazů, pečlivě prověřit výpověď poškozeného popř. svědků. Lze provádět prověřovací úkony za účelem doplnění důkazů a informací o údajném trestném činu.¹⁶⁷

4.3.5 Zvláštnosti vyšetřování znásilnění

Zvláštnosti při vyšetřování trestného činu znásilnění lze opět najít jak u předmětu vyšetřování, tak u jeho podnětů i u vyšetřovacích úkonů, které jsou při vyšetřování trestného činu znásilnění prováděny. Typickými podněty k vyšetřování znásilnění jsou především oznámení občanů (zejména poškozených, ale i svědků, rodičů apod.) a různých institucí (zdravotnická zařízení, školy apod.).¹⁶⁸

V souvislosti s podnětem k prošetřování znásilnění je důležité si uvědomit, že oběti vykazují nejrůznější druhy reakcí: od klidu, před smích a hysterii, po šok a apatii. Právě emotivnost znásilnění a skutečnost, že jím bylo zasaženo do intimní sféry člověka, může být důvodem pro pozdní oznámení znásilnění, popř. pro jeho neoznámení orgánům činným v trestním řízení. Obdobně není časový odstup od činu (pozdní ohlášení) automaticky důkazem smyšleného oznámení.¹⁶⁹

V souvislosti s podnětem k vyšetřování je nutné se zmínit o sekundární viktimizaci oběti, kterou se rozumí situace, kdy oběť trestného činu, která byla primárně zraněna (psychicky) samotným znásilněním, může být opětovně zraněna právě třeba

¹⁶⁷ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 466-467.

¹⁶⁸ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 466-467.

¹⁶⁹ Desatero mýtů o znásilnění. [online]. [cit. 2013-02-23]. Dostupné z: <http://www.jujutsu.cz/clanky/desatero-ma>.

v rámci vyšetřování trestného činu znásilnění policií. Sekundární viktimizace vzniká, jestliže nejsou uspokojovány potřeby oběti jako např. potřeba důvěry, informací, bezpečí, anebo respektu. Oběť může postrádat přiměřenou důvěru např. ze strany policie během výslechu. Oběť neví, jak obvykle vyslychající postupují, a může nabýt dojmu, že její líčení události je zpochybňováno. Tomu lze předejít, pokud vyšetřovatel vhodně vysvětlí, jak bude výslech probíhat. S tím také souvisí potřeba získat informace. Oběť se najednou ocitá v procesní roli poškozeného, ze které plynou určitá práva a povinnosti, musí zvládat a řešit nové situace, ve kterých se jen špatně orientuje. Od policie většinou očekává poskytnutí informací a jednání na určité úrovni tak, aby se necítila jako pouhý předmět doličného, ale jako člověk v těžké životní situaci. Vyšetřovatelé by proto měli umět srozumitelně informovat oběť o právech, která jí náleží v rámci trestního řízení, ale také o možnostech psychologické, právní nebo sociální pomoci, kterou ji mohou poskytnout různé státní i nestátní organizace.¹⁷⁰ Výslech poškozené osoby je tak nutné provádět citlivě, právě s ohledem na sekundární viktimizaci.¹⁷¹

Mezi počáteční vyšetřovací úkony a opatření při vyšetřování znásilnění patří zpravidla výslech oznamovatele, výslech poškozeného, ohledání místa činu, prohlídka těla poškozené osoby, pátrání po pachateli. V závislosti na tom, zda je oznámení podáno včas, lze provést s pozitivním výsledkem ohledání místa činu, pokud je oznámení podáno pozdě, na většině míst činu již není možné najít důkazy potvrzující znásilnění konkrétní oběti konkrétním pachatelem.¹⁷²

V případě, že byl trestný čin znásilnění oznámen včas, má velký význam také ohledání těla poškozené osoby. Ohledání provádí v ideálním případě lékař, popř. je vhodné jej přibrat, pokud ohledání provádí jiná osoba než lékař, musí být vždy stejného pohlaví jako poškozený, přičemž na těle i oděvu oběti jsou zjišťovány stopy násilí a obrany, stopy po souloži pokud proběhla, veškeré biologické stopy.¹⁷³ Vzhledem k tomu, že u znásilnění dochází relativně často ke křivému obvinění, je nutno při ohledání věnovat zvláštní pozornost tzv. negativním okolnostem.

¹⁷⁰ ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Příručka pro pomáhající profese. Praha: Grada, 2007, s. 161.

¹⁷¹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 468.

¹⁷² MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 468.

¹⁷³ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 469.

4.3.6 Zapojení veřejnosti do vyšetřování znásilnění

Stejně jako v předešlých případech je možné veřejnost zapojit, zejména jako svědci jsou občané z veřejnosti prakticky nenahraditelní a leckdy mohou vyšetřování významně pomoci. Vzhledem k tomu, že v případě znásilnění se jedná do jisté míry o specifický trestný čin, který je spojen s určitým zásahem do intimní sféry oběti, je však vhodné zapojit veřejnost pouze úměrně tomu, nakolik je to reálně potřeba. Pokud to není bezpodmínečně nutné k dopadení pachatele, není vždy nutné, z důvodu možné sekundární viktimizace oběti například příliš informovat média a jiné sdělovací prostředky.

4.4 Metodika vyšetřování násilných trestných činů

Závěrem této kapitoly se pokusím stručně shrnout poznatky z vyšetřování metodiky jednotlivých násilných trestných činů, tak aby výsledkem byla určitá obecná metodika vyšetřování násilných trestných činů. V této souvislosti je však nutné mít na paměti, že každý násilný trestný čin má svá specifika a může se tedy jeho vyšetřování lišit od vyšetřování jiného násilného trestného činu.

První aspekt, který jsme zkoumali, byly kriminální situace jednotlivých násilných trestných činů. Tyto situace lze obecně shrnout jako velmi různorodé. Co se týká kriminalistické charakteristiky rovněž způsob spáchání násilných trestných činů je velmi různorodý, nicméně lze zobecnit, že jednak jsou veškeré násilné trestné činy páchany za užití násilí a s tím souvisí i skutečnost, že obvykle oběť přijde do bezprostředního kontaktu s pachatelem trestného činu. Od této skutečnosti se pak odvíjí další charakteristické znaky metodiky vyšetřování násilných trestných činů. Pachatelé násilných trestných činů představují poměrně rozličnou skupinu osob, nicméně lze shrnout, že se obvykle jedná o jedince s nižším vzděláním a nižší inteligencí, kteří sledují určitý svůj prospěch, ať již finanční jako např. u loupeže či loupežné vraždy, či sexuální, jako u znásilnění, stejně jako se může jednat i o jiný prospěch.

Co se týká osobnosti oběti, obvykle se pachatelé zaměřují spíše na osoby slabší, méně orientované nebo nejisté, nicméně neplatí to vždy, například u trestného činu vraždy to zdaleka není podmínkou. Zajímavé je, že u celé řady násilných trestných činů

(např. vražda nebo znásilnění) oběť pachatele zná, což je pro vyšetřování důležité, neboť je vhodné se zaměřit na okolí oběti, nicméně ani toto neplatí stoprocentně. Co se týká motivů, jsou motivy velmi různorodé, ale obvykle pachatel směřuje ke svému prospěchu či uspokojení, u řady násilných trestných činů je poměrně obvyklý finanční motiv.

Typické vyšetřovací situace obvykle spočívají buď v tom, že je jisté či velmi pravděpodobné, že došlo k trestnému činu, přičemž v některých případech pachatel není znám vůbec a nejsou známy ani jeho charakteristiky, v jiných případech pachatel znám není, ale jeho charakteristiky známy jsou a v nejlepším případě je znám podezřelý a je známo, kde jej lze najít. U řady násilných trestných činů však také mohou být pochybnosti, zda se čin vůbec stal, pokud je k dispozici jen výpověď oběti, která není příliš věrohodná či podložena důkazy. Pokud pachatel není znám, je třeba především snažit se zjistit co nejvíce informací, na jejichž základě je následně nutné vyhledat pachatele. Pokud jsou pochybnosti, že se čin vůbec stal, je nejprve nutné získat co nejvíce informací a snažit se prověřit, že k trestnému činu skutečně došlo. Pokud je pachatel známý, postačí se při vyšetřování zaměřit na získání důkazů proti němu.¹⁷⁴

Násilné trestné činy předpokládají přímý kontakt mezi obětí a pachatelem, tudíž velmi důležitými stopami, na které je nutné se zaměřit, jsou jednak stopy paměťové, tedy vzpomínky oběti (pokud je naživu) a případných svědků. Vzhledem k nutnosti přítomnosti pachatele na místě činu a kontaktu s obětí, je pravděpodobné, že se na místě činu či na těle oběti najdou také stopy materiální, daktyloskopické a lze najít často také stopy biologické (krev, sperma). Obecně lze říci, že vzhledem k násilnosti trestného činu, kdy násilí zanechává určité stopy např. na těle oběti, nutnosti kontaktu oběti a pachatele a možnosti, že u násilného trestného činu dojde např. k zápasu mezi pachatelem a obětí, jsou násilné trestné činy obvykle činy, kde je dostatek dostupných stop.

V případě, že pachatel není znám, je obecně vhodné zapojit do vyšetřování veřejnost například prostřednictvím médií a internetu, za účelem dohledání pachatele

¹⁷⁴ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 466-467.

popř. dalších svědků. Mohou se však vyskytnout i případy, kdy zapojení veřejnosti vhodné být nemusí (např. u znásilnění).

5. Judikatura

Tato kapitola bude věnována příkladům z judikatury, které se budou vztahovat k jednotlivým násilným trestným činům. Opět přitom bude pojednáno o trestném činu vraždy, loupeže a znásilnění, neboť není realizovatelné, aby v této kapitole byly uvedeny příklady z judikatury vztahující se ke všem násilným trestným činům. K jednotlivým judikátům také připojím vlastní komentáře, které budou aplikovat poznatky uvedené v předchozí kapitole této diplomové práce.

5.1 Judikát k trestnému činu vraždy

Z judikatury vztahující se k trestnému činu vraždy jsem pro účely této diplomové práce zvolila judikát sp. zn. 7 Tdo 1342/2012. Skutkový stav byl v tomto případě takový, že rozsudkem Městského soudu v Praze byla obviněná B. H. uznána vinnou zvláště závažným zločinem vraždy podle § 140 odst. 2 trestního zákoníku, který podle skutkových zjištění soudu spáchala tím, že od 23.30 hod. dne 28. 12. 2010 do 00.08 hod. dne 29. 12. 2010 v P., v bytě, který obývala společně se svým přítelem, poškozeným P. P., s rozmyslem, neboť musela odejít nepozorovaně z kuchyně do ložnice, otevřít zásuvku, vzít pistoli belgické výroby zn. FN 1935 HP, call. 9 mm Luger, odjistit zbraň, vrátit se do kuchyně a nenápadně přistoupit k poškozenému, který seděl na židli u psacího stolu, a v úmyslu ho usmrtit, mu jednou ranou z bezprostřední blízkosti způsobila střelné poranění hlavy s pohmožděním mozku, když vstřel byl v pravé spánkové krajině a výstřel v oblasti levého spánku, na následky čehož poškozený na místě zemřel. Za tento zločin byla odsouzena podle § 140 odst. 2 trestního zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání dvanácti let a podle § 56 odst. 2 písm. d) trestního zákoníku byla pro výkon trestu zařazena do věznice se zvýšenou ostrahou.¹⁷⁵

Tento případ je z kriminalistického hlediska zajímavý především tím, že v dovolání obviněná namítala celou řadu nedostatků ve vyšetřování trestného činu. „Extrémní nesoulad podle názoru obviněné spočívá v tom, „že žádným z provedených důkazů nebyla vyloučena verze obhajoby, že zbraň držel v inkriminovanou dobu poškozený, že on sám zamířil a posléze vystřelil z bezprostřední blízkosti do pravého

¹⁷⁵ Usnesení NSČR sp. zn. 7 Tdo 1342/2012.

spánku své hlavy, čímž si způsobil střelné poranění, v jehož důsledku na místě zemřel“. Skutkový závěr soudů obou stupňů o tom, že z pistole střílela, je podle obviněné v rozporu s výsledkem znalce z oboru kriminalistika, odvětví fyzikální chemie Mgr. Tomáše Kmječe. Také závěr o tom, že s tělem poškozeného nebylo po činu manipulováno, je v rozporu s fotografickou dokumentací z místa činu. Ze které jsou patrné krevní stopy na boku pohovky a na podlaze. Obviněná vytkla orgánům činným v trestním řízení, že zmařily provedení některých důkazů, které mohly potvrdit nebo vyvrátit verzi obhajoby. Nebylo provedeno její toxikologické vyšetření ani takové vyšetření poškozeného P. P., nebyl jí ani poškozenému odebrán potřebný počet vzorků z rukou kvůli zjištění přítomnosti povýstřelových zplodin. Dále nebyly zajištěny řádné stopy na zbraní, stěr biologické stopy byl proveden pouze z lučíku pistole a z této stopy se nepodařilo stanovit relevantní profil DNA, přičemž další stopy, ať už daktyloskopické nebo biologické nebyly ze zbraně sejmuty.¹⁷⁶

Dovolání bylo shledáno zjevně neopodstatněným proto, že dovoláním nelze brojit proti porušením procesních předpisů, kterými by výše uvedené nedostatky bezesporu byly. Není také možné hodnotit a přezkoumávat v rámci dovolání neúplnost zjištění skutkového stavu.¹⁷⁷

Jak již bylo výše zmíněno, tento případ jsem zvolila proto, neboť obviněná tvrdila, že byla opomenuta celá řada stop a důkazů. Mimo jiné obviněná tvrdila, že samotné policejní orgány celou řadu důkazů zmařily a znehodnotily. Z toho je patrné, že ačkoli nebylo obviněné dáno Nejvyšším soudem za pravdu, jsou důkazy a stopy z oboru balistiky, stejně jako toxikologická vyšetření, biologické stopy, daktyloskopické stopy či analýza DNA jsou v případě trestného činu vraždy důležitými důkazy v trestním řízení, je proto i v zájmu orgánů činných v trestním řízení se na tyto stopy zaměřit a vyhledat je na místě činu.

5.2 Judikát k trestnému činu loupeže

V případě trestného činu loupeže jsem zvolila judikát sp. zn. 5 Tdo 1383/2004, jehož podstatou je mimo jiné odlišení trestného činu loupeže od trestného činu krádeže,

¹⁷⁶ Usnesení NSČR sp. zn. 7 Tdo 1342/2012.

¹⁷⁷ Usnesení NSČR sp. zn. 7 Tdo 1342/2012.

kdy se pachatel po činu pokusí uchovat věc násilím. Trestný čin loupeže spáchal obviněný tím, že dne 10. 9. 2003 kolem 16:55 hodin v P., ulici J. P., přišel do prodejny s výpočetní technikou firmy L. M., kde se představil smyšleným příjmením P. a sdělil, že si dne 8. 9. 2003 objednal počítačové komponenty, přičemž poté, co prodavač J. S., tyto komponenty připravil a vyhotovil fakturu, uložil obviněný tyto komponenty do svého batohu a následně, když předstíral placení, vyndal z kapsy sprej se slzotvornou látkou, ohnal se rukou směrem k obličeji prodavače a nastříkal mu slzotvornou látku do obličeje, čímž jej omámil, a poté z prodejny utekl i s odcizenými počítačovými komponenty, čímž způsobil Ing. L. M., škodu ve výši 35.759,- Kč.¹⁷⁸

Stěžejním závěrem soudu v této věci totiž byla skutečnost, že jednání pachatele, který se zmocní cizí věci tím, že převezme v prodejně před zaplacením zboží a na výzvu prodavače k jeho zaplacení reaguje tím, že použije proti prodavači sprej se slzotvornou látkou, kterou mu nastříká do očí a poté z prodejny se zbožím uprchne, naplňuje znaky trestného činu loupeže a nikoliv trestného činu krádeže podle § 205 odst. 1 písm. c) trestního zákoníku.¹⁷⁹

Z výše uvedeného je z hlediska kriminalistické vhodné uvést, že v případě této loupeže bylo patrně možné využít stopy ve vědomí, tj. stopy paměťové, vzhledem k tomu, že se loupež odehrála během dne v prodejně výpočetní techniky, mohly být využity nejen paměťové stopy v paměti oloupeného prodavače, ale pravděpodobně také svědků, kteří lupiče viděli například poblíž místa činu. Vedle toho by bylo možné počítat se stopami daktyloskopickými, nelze však vyloučit ani materiální stopy, jakými jsou například stopy biologické, nicméně patrně jich na místě nemohlo být mnoho.

5.3 Judikát k trestnému činu znásilnění

Jako příklad trestného činu znásilnění jsem zvolila judikát Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 4 Tdo 1177/2012. Skutkový stav byl v tomto případě takový, že krajský soud v Hradci Králové uznal obviněného A. H. vinným zvláště závažným zločinem znásilnění podle § 185 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. c) trestního zákoníku, jehož se dopustil tím, že dne 1. 6. 2011 v době od 15.00 do 15.30 hodin v P., ulice B. N., okr. P.,

¹⁷⁸ Usnesení NS ČR sp. zn. 5 Tdo 1383/2004.

¹⁷⁹ Usnesení NS ČR sp. zn. 5 Tdo 1383/2004.

na ubytovně v pokoji, kam pod záminkou uzavření pojistné smlouvy vylákal poškozenou I. Ch., která je pojišťovací agentka, v úmyslu vykonat soulož či jiný pohlavní styk s poškozenou, což slovně prezentoval, ji chytil pevně rukama a svalil ji na postel, kdy poškozená vyjadřovala nesouhlas slovně i fyzickou obranou, podařilo se jí vstát z postele, obviněný ji však opětovně shodil na postel tak, že ležela na zádech, a dále si na ni rozkročmo sedl do oblasti klína, později se posunul do oblasti stehen vzhledem k obraně poškozené a pokusům o kopání, dále se obviněnému podařilo poškozenou obnažit na horní polovině těla a stáhnout jí oblečení na dolní polovině těla, osahával ji na prsou a zejména v oblasti pohlavních orgánů a snažil se svůj ztopořený pohlavní úd vsunout do pochvy poškozené, která se neustále bránila, přičemž se jí podařilo otočit na břicho, přitom měla ruce pod svým tělem, obviněný ji zezadu tlačil za krk do polštáře a opětovně se snažil zezadu proniknout do pochvy poškozené, která z obavy ze soulože neustále držela nohy pevně semknuté u sebe, proto se obviněný dále snažil proniknout svým pohlavním údem do konečníku poškozené a jezdil svým pohlavním údem mezi jejími hýžděmi, až u něho došlo k ejakulaci, přičemž poškozená se po celou dobu jednání obviněného aktivně bránila a snažila se křičet; v důsledku jednání obviněného u ní došlo k rozvoji závažné posttraumatické stresové poruchy, která splňuje diagnostická kritéria mezinárodní klasifikace nemocí a která zásadním způsobem narušila zdraví poškozené a její obvyklý způsob života do současné doby.¹⁸⁰

Obviněný se následně odvolal a poté ještě dovolal, čímž se případ dostal k Nejvyššímu soudu ČR. Na základě celé řady námitek obviněného, se Nejvyšší soud ČR mimo jiné zabýval zejména tím, zda se jedná o znásilnění, pokud by poškozená v první fázi projevovala sympatie k obviněnému. V této souvislosti Nejvyšší soud ČR opakovaně dovodil, že podstata trestného činu znásilnění spočívá v tom, že pachatel si některou z forem jednání popsaných v ustanovení § 185 odst. 1 trestního zákoníku vynutí pohlavní styk. Není při tom nutné, aby čin předem promýšlel, záměrně si k jeho spáchání vytvářel podmínky apod. Ke spáchání trestného činu znásilnění dovolatelem by tedy mohlo dojít i v případě, že by se poškozená v počáteční fázi celé události dostavila do místa ubytování podatele dobrovolně, že by v dřívější době projevovala k

¹⁸⁰ Usnesení NS ČR sp. zn. 4 Tdo 1177/2012.

podateli sympatie apod. K otázce, jak daleko až zašlo jeho údajné „mazlení“ s poškozenou, se při tom podatel v textu dovolání nijak blíže nevyjadřuje.¹⁸¹

Vedle toho odvolatel zpochybňoval také otázku, zda je posttraumatická stresová porucha dlouhotrvající újmou na zdraví. Zde však vzhledem k tomu, že poškozená podstoupila celou řadu psychologických a psychiatrických vyšetření, se soud rovněž přiklonil k závěrům znaleckých posudků, na jejichž základě rozhodovaly i nižší soudy. Ačkoli odvolatel zpochybňoval také existenci zranění u poškozené, vzhledem k tomu, že poškozená znásilnění nahlásila včas a nechala se vyšetřit lékařem, její zranění bylo průkazně doloženo lékařskými zprávami. Nejvyšší soud ČR tak odvolateli potvrdil rozsudek nižších soudů.¹⁸²

Z hlediska aplikace výše uvedených poznatků vztahujících se k vyšetřování násilných trestných činů, bylo pro tento případ velmi důležité, že poškozená znásilnění včas nahlásila, tudíž bylo možné doložit zranění lékařskými zprávami, bylo možné zajistit biologické stopy, což usnadnilo dokazování trestného činu. Co se týká kriminální situace, pachatel s obětí navázal povrchní známost, předstíral totiž, že má zájem uzavřít pojistnou smlouvu a oběť za tímto účelem vylákal do svého pokoje na ubytovně, kde ji znásilnil. Je také nesporné, že pachatel se dopustil tohoto znásilnění za použití násilí. Jednalo se přitom o typické znásilnění, kdy pachatelem byl muž a obětí žena. Nemáme přesné informace o věku, vzdělání a dalších charakteristikách pachatele a oběti, tudíž tyto není možné hodnotit, nicméně se jednalo o znásilnění mezi dospělými jedinci.

¹⁸¹ Usnesení NS ČR sp. zn. 4 Tdo 1177/2012.

¹⁸² Usnesení NS ČR sp. zn. 4 Tdo 1177/2012.

6. Závěr

Tématem mojí diplomové práce byla „*Metodika vyšetřování násilných trestných činů.*“ Cílem této diplomové práce bylo především analyzovat metodiku vyšetřování násilných trestných činů a její jednotlivé postupy, které vedou k odhalování násilných trestných činů a následně k jejich vyšetřování. V rámci metodiky vyšetřování trestných činů jsem se zaměřila jen na konkrétní tři násilné trestné činy. Prvním trestným činem byla vražda, která je představitelem násilných trestných činů proti životu, přičemž její vyšetřování je v zásadě podobné jako vyšetřování jiných násilných trestných činů proti životu, nicméně liší se kriminálními situacemi a v oblasti stop není u vraždy (pokud se nejedná o nezdařený pokus) možné využít stopy ve vědomí oběti, které lze využít například u ublížení na zdraví a dalších násilných trestných činů proti životu.

Druhým násilným trestným činem, který byl podrobněji analyzován, byla loupež, přičemž jsem si tento trestný čin zvolila jako násilný trestný čin, který má dva objekty tj. svobodu a majetek, přičemž leckdy ohrožuje i lidské zdraví či život. Tento trestný čin navíc na rozdíl od vraždy, která má objasněnost okolo 90%, má objasněnost poměrně malou, tedy okolo 40%. Loupež je však jedním z nejnebezpečnějších trestných činů, jejichž objektem je majetek či svoboda, což bylo důvodem, proč jsem se na tento trestný čin zaměřila.

Posledním násilným trestným činem, kterému jsem se podrobně věnovala, bylo znásilnění, které bylo zvoleno zejména proto, že se jedná o poměrně specifický trestný čin, který tím, že zásadně zasahuje do intimní oblasti jedince, je také nutné s ohledem na to specificky vyšetřovat. Je vhodné přistupovat k poškozené osobě tak, aby nedocházelo k její sekundární viktimizaci, dále je rovněž vhodné omezit spolupráci a informovanost veřejnosti, neboť nadměrná informovanost veřejnosti by opět mohla vést k sekundární viktimizaci oběti. Specifikem je i skutečnost, že v případě včasného nahlášení je obvykle možné poměrně snadno získat analýzu DNA pachatele ze spermatu, což může pátrání významně usnadnit.

Vzhledem k výše uvedenému se domnívám, že cíl mé diplomové práce byl z podstatné části naplněn, nicméně jak se ukázalo v průběhu zpracování práce, nebylo

možné se věnovat všem násilným trestným činům a metodice jejich vyšetřování, neboť násilných trestných činů je opravdu značné množství.

V této diplomové práci jsem se snažila zodpovědět na výzkumnou otázku, která zní „*Je metodika vyšetřování násilných trestných činů v České republice efektivní?*“ V této souvislosti se domnívám, že samotná metodika a způsob jejího využívání efektivní je efektivní a vede k získávání cenných důkazů a odhalování pachatelů trestné činnosti, neboť například v případě vražd, je objasněnost okolo 90%. S méně závažnou kriminalitou a větším počtem jednotlivých trestných činů však objasněnost klesá, což podle mého názoru není dáno neefektivností metodiky, ale spíše tím, že se v případě méně závažných trestných činů, kterých je poměrně velké množství metodika vždy důsledně nevyužívá. Tato skutečnost přitom může být dána jednak tím, že využívání metodiky vyšetřování může být leckdy nákladnější než vzniklá škoda, jednak nemusí být veškeré metodické postupy a možnosti vždy k dispozici a v neposlední řadě se zde může také u méně závažné trestné činnosti projevovat i nezáměr vyšetřovatelů n tom uplatňovat komplexní metodiku vyšetřování a faktorem, který má na tuto skutečnost vliv bude i velký počet méně závažných násilných trestných činů, což vede k tomu, že méně závažné násilné trestné činy zůstávají častěji neobjasněny.

Úplným závěrem se pokusím stručně shrnout poznatky z vyšetřování metodiky jednotlivých násilných trestných činů. Je však vždy nutné mít na paměti, že každý násilný trestný čin má svá specifika a může se tedy jeho vyšetřování lišit od vyšetřování jiného násilného trestného činu.

Typické vyšetřovací situace obvykle spočívají buď v tom, že je jisté či velmi pravděpodobné, že došlo k trestnému činu, přičemž v některých případech pachatel není znám vůbec a nejsou známy ani jeho charakteristiky, v jiných případech pachatel znám není, ale jeho charakteristiky známy jsou a v nejlepším případě je znám podezřelý a je známo, kde jej lze najít. U řady násilných trestných činů však také mohou být pochybnosti, zda se čin vůbec sta, pokud je k dispozici jen výpověď oběti, která není příliš věrohodná či podložena důkazy. Pokud pachatel není znám, je třeba především snažit se zjistit co nejvíce informací, na jejichž základě je následně nutné vyhledat pachatele. Pokud jsou pochybnosti, že se čin vůbec stal, je nejprve nutné získat co

nejvíce informací a snažit se prověřit, že k trestnému činu skutečně došlo. Pokud je pachatel známý, postačí se při vyšetřování zaměřit na získání důkazů proti němu.¹⁸³

Násilné trestné činy předpokládají přímý kontakt mezi obětí a pachatelem, tudíž velmi důležitými stopami, na které je nutné se zaměřit, jsou jednak stopy paměťové, tedy vzpomínky oběti (pokud je naživu) a případných svědků. Vzhledem k nutnosti přítomnosti pachatele na místě činu a kontaktu s obětí, je pravděpodobné, že se na místě činu či na těle oběti najdou také stopy materiální, daktyloskopické a lze najít často také stopy biologické (krev, sperma). Násilné trestné činy obvykle zanechávají poměrně hodně stop, na které je potřeba se při vyšetřování zaměřit. V této souvislosti bych chtěla upozornit na to, že vyšetřovatelé se zejména u méně závažných násilných trestných činů, nebo u trestných činů, které byly nahlášeny později, někdy takovým stopám nevěnují dostatečně pozorně. V této souvislosti by bylo vhodné, aby se tato skutečnost do budoucna změnila

V případě, že pachatel není znám, je obecně vhodné zapojit do vyšetřování veřejnost například prostřednictvím médií a internetu, za účelem dohledání pachatele popř. dalších svědků. Obdobně tomu je také v případech, kdy pachatel je znám, ale není známo, kde se zdržuje. Mohou se však vyskytnout i případy, kdy zapojení veřejnosti vhodné být nemusí (např. u znásilnění).

¹⁸³ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004, s. 466-467.

7. Seznam použité literatury:

Bibliografické zdroje:

- ČECHURA, J. *Kriminalita a každodennost v raném novověku*, Praha: Agro, 2008.
- ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, P. a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů*. Příručka pro pomáhající profese. Praha: Grada, 2007.
- ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2006.
- CHMELÍK, J. a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha : Portál, 2003.
- CHMELÍK, J. a kol. *Místo činu a znalecké dokazování*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2005, s. 27-29.
- JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné: Obecná část, zvláštní část*. 2.vyd. Praha: Leges, 2010.
- KAISER, G. *Kriminologie*. 8 neubearbeitete Auflage. Heidelberg: C. F. Müller Juristischer Verlag, 1989.
- KONRÁD, Z., a kol. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. 2. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky, 1997.
- KUCHTA, J. a kol. *Kriminologie*. 1. část. Brno: Masarykova univerzita, 1993.
- KUCHTA, J., VÁLKOVÁ, H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. Praha : C. H. Beck, 2005.
- KUCHTA, J. *Kurz trestního práva : trestní právo hmotné : zvláštní část*. Praha : C.H. Beck, 2009.
- LYONS, L. *Historie trestu*. Praha: Svojtka a co., 2004.
- MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2004.
- MUSIL, J. a kol. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. Praha: Karolinum, 1993.
- NĚMEC, M. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha: Eurounion, 2004.
- NOVOTNÝ, o., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 1. vydání. Praha : Eurolex Bohemia, 2001.
- NOVOTNÝ, O. a kol. *Trestní právo hmotné II. zvláštní část*. 3. vyd. Praha : Codex Bohemia, 1997.
- PAVLOVSKÝ, P. a kol. *Soudní psychologie a psychiatrie*. Praha : Grada, 2004.
- PORADA, V. a kol. *Kriminalistika*. Brno: CERM, 2001.

ROZUM, J. a kol. *Výzkum trestného činu loupeže v Praze*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2005.

STACH, J. *Metodika vyšetřování vražd*. Praha : Policejní akademie ČR, 2005.

STACH, J. *Metodika vyšetřování vražd. Kriminologický sborník*, 2006, roč. 50, č. 4, speciál č. 2.

STRAUS, J., a kol. *Kriminologická metodika*. 2. vydání. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008.

ŠÁMAL, P. *Trestní zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010.

ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník II. Komentář*, 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009.

WEISS, P. *Sexuální deviace*. Klasifikace, diagnostika a léčba. Praha : Portál, 2002.

ZACHAR, A. Historický vývoj trestnoprávní úpravy vražd od prvopočátků po přijetí zákona č. 140/1961 Zb. *Trestní právo*. 2007, roč. 12, č. 1.

Internetové zdroje:

ALBERTOVÁ, I. *Metodika vyšetřování vražd 2. Juristic* [online]. 2001 [cit. 2013-02-21]. Dostupné z: <http://trestni.juristic.cz/69446/clanek/trest2.html>.

ALBERTOVÁ, I. *Metodika vyšetřování vražd 3. Juristic* [online]. 2001 [cit. 2013-02-23]. Dostupné z: <http://trestni.juristic.cz/76009/clanek/trest2.html>.

ALBERTOVÁ, I. *Metodika vyšetřování vražd 4. Juristic* [online]. 2001 [cit. 2013-02-21]. Dostupné z: <http://trestni.juristic.cz/76011/clanek/trest2.html>.

ALBERTOVÁ, I. *Metodika vyšetřování vražd 7. Juristic* [online]. 2001 [cit. 2013-02-23]. Dostupné z: <http://trestni.juristic.cz/76456/clanek/trest2.html>.

Desatero mýtů o znásilnění. [online]. [cit. 2013-02-23]. Dostupné z: <http://www.jujutsu.cz/clanky/desatero-ma>.

Důvodová zpráva k trestnímu zákoníku. [online]. [cit. 2013-01-23]. Dostupné z: <http://trestnizakonik.cz/navrh/duvodova-zprava.html>.

FREMR, R. Zabití - hit trestního zákoníku?. *Jiné právo* [online]. 2010 [cit. 2013-02-11]. Dostupné z: <http://jinepravo.blogspot.cz/2010/01/robert-fremr-zabiti-hit-trestniho.html>.

KOSTELNÍKOVÁ, S. *Metodika vyšetřování trestných činů vraždy spáchaných střelnými zbraněmi* [online]. 2009 [cit. 05-02-2011]. 101 s. Magisterská diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce Karel Meixner. Dostupné z:

<http://is.muni.cz/th/134603/pravf_m?info=1;zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dkosteln%C3%ADkov%C3%A1%20agenda:th%26start%3D1>. s. 6-7.

Loupež, krádež. *Bílý kruh bezpečí* [online]. [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <http://www.bkb.cz/pomoc-obetem/trestne-ciny/loupez-kradez/>.

MARTÍNEK, P., ZÍDKA, A. Metodika vyšetřování vražd. [online]. [cit. 2013-02-20]. Dostupné z: http://bezpecnostni-sbory.wbs.cz/clanky/6-2011/metodika_vysetrovani_vrazd-prezentace.pdf.

NEČADA, V. *Přehled novel trestních kodexů v období od listopadu 1989 do konce roku 1999*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2000 [online]. 2000 [cit. 2013-01-23]. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/251.pdf>.

O projektu. *Stop znásilnění* [online]. [cit. 2013-02-23]. Dostupné z: <http://www.stopznasilneni.cz/cz/o-projektu>.

OLIBERIUS, V. Pachatel loupeže I. *Petrol magazín* [online]. 2010 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: <http://old.petro.cz/stanice-provoz/clanek.asp?id=13946>.

Statistiky. *Stop znásilnění* [online]. [cit. 2013-02-25]. Dostupné z: <http://stopznasilneni.ecn.cz/cz/znasilneni/statistiky>.

Statistické přehledy kriminality za rok 2012. *Policie ČR* [online]. [cit. 2013-0-31]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2012.aspx>.

Znásilnění: oběť trpí dvakrát. *Existense: Amnesty international* [online]. 2012, č. 1 [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: <http://www.amnesty.cz/download/file/419>.

WRIGHT, R., DECKER, S. H. *Robbers on Robbery. Prevention and the offender*. U.S. Department of Justice [online]. [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/193800.pdf>.

Právní předpisy:

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

Judikatura:

Rozhodnutí NSČR sp. zn. 7 Tdo 793/2010.

Usnesení NS ČR, ze, sp. zn. 8 Tdo 70/2012

Usnesení NS ČR, sp. zn. 8 Tdo 163/2008

Usnesení NS ČR, sp. zn. 6 Tdo 767/2006.

Usnesení NS ČR, sp. zn. 3 Tdo 1527/2010.

Usnesení NS ČR sp. zn. 4 Tdo 1177/2012.

Usnesení NS ČR sp. zn. 5 Tdo 1383/2004.

Usnesení NS ČR sp. zn. 7 Tdo 1342/2012.

Příloha č. 1 krevní stopa na místě činu

184

¹⁸⁴ Vyšetřování násilných trestných čin. *Google search* [online]. [cit. 2013-03-05]. Dostupné z: <http://www.budejckadrbna.cz/zpravy/krimi/dacicka-vrazda-obvineni.html>.

Příloha č. 2 vyšetřování na místě činu vraždy

¹⁸⁵ Policie vyšetřuje násilnou smrt seniorky. *TV NOVA* [online]. [cit. 2013-03-05]. Dostupné z: <http://tn.nova.cz/zpravy/ceinakronika/vrazda-u-jablonce-police-vysetruje-nasilnou-smrt-seniorky.html>.

Resumé:

Tématem mojí diplomové práce je „*Metodika vyšetřování násilných trestných činů.*“ Násilí a násilná kriminalita byly, jsou a patrně vždy budou nedílnou součástí lidské společnosti, neboť násilí je staré prakticky jako lidstvo samo. Také v dnešní společnosti představuje násilí závažnou otázku, protože násilí páchané na lidech se stupňuje, brutalita násilí stoupá a často mají pachatelé tohoto typu násilí k dispozici efektivnější prostředky, kterým mohou násilí snáze spáchat a umocnit jeho následky. Takovými prostředky jsou například nejrůznější formy zbraní. Je také skutečností, že lidské životy, které jsou nejvyšší hodnotou, bývají často ohrožovány pro zanedbatelný majtkový prospěch, agresivita pachatelů navíc stoupá již v dětském věku.

V první kapitole této diplomové práce je pojednáno o historickém vývoji násilné kriminality, ve druhé kapitole pak o jednotlivých násilných trestných činech, nicméně vzhledem k počtu násilných trestných činů není jejich výčet zdaleka kompletní. Druhá kapitola pojednává například o vraždě, vraždě novorozeneho dítěte matkou, loupeži, znásilnění, rvačce atd. Třetí stěžejní kapitola se věnuje samotné metodice vyšetřování násilných trestných činů, kdy je nejprve podrobně pojednáno o metodice vyšetřování vraždy, pak loupeže a pak znásilnění, přičemž v poslední části se pokouším výsledky svého bádání shrnout, nicméně je zřejmé, že každý trestný čin má svá specifika. Obecně považuji za důležité, že při násilných trestných činech dochází ke kontaktu mezi pachatelem a obětí, což vede ke vzniku velkého množství stop.

Poslední kapitola je pak nazvaná judikatura a věnuje se skutečným případům násilné kriminality, o kterých v minulosti rozhodoval Nejvyšší soud. Opět jsem se zaměřila na příklad vraždy, loupeže a znásilnění. Právě metodika vyšetřování je totiž v případě násilných trestných činů důležitá proto, že může pro soudní řízení zajistit celou řadu důkazních prostředků.

Resumé in english:

The topic of this thesis is "Methodology of investigation of violent crimes." Violence and violent crime have been and probably always will be an integral part of human society, because violence is almost as old as humanity itself. Also in today's society, violence is a serious issue because violence against humans is escalating, brutality, violence increases and often the perpetrators of such violence are more effective and more available. This could be the reason why it is easier to commit violence and potentiate its effects. Nowadays we can find various forms of weapons.

Human lives are the highest value and they are often threatened because of the negligible economic benefit, and aggression of offenders also increases.

In first chapter of this thesis, we discuss the historical development of violent crime, in second chapter I describe violent crimes, however, given the number of violent crimes their list is not completed. The second chapter deals about crimes such as murder, the murder of the mother of a newborn child, robbery, rape, fights, etc.

The third chapter deals with the fundamental methodology itself investigating violent crimes, when the first detailed discussion of the methodology of investigation of the murder, the robbery and the rape, while in the last of trying to summarize the results of his research, but it is clear that each offense has its own specifics. Generally, I consider it important that the violent crime there is contact between the offender and the victim, which leads to a large number of tracks. The last chapter is called case law and deals with the real cases of violent crime, which in the decided the Supreme Court of Czech republic. Again, I focused on the example of murder, robbery and rape. The methodology of investigation in the case of violent crimes is very important also because it may provide for trial a range of evidence.